

ECG

EXPLOSIVE CLEARANCE GROUP

**Vooronderzoek naar het risico op het aantreffen
van Conventionele Explosieven in het
onderzoeksgebied 'Kloosterlocatie te Veghel'.**

ONDERZOEKSGBIED: Kloosterlocatie te Veghel
OPDRACHTGEVER: Buro Ontwerp & Omgeving
DATUM: 16-11-2018

**TER ACCORDERING MANAGEMENT EN
EINDVERANTWOORDELIJKE DIRECTIE:**

Ing. F. Pas – *Algemeen Directeur*
Explosive Clearance Group

DOCUMENTCODE: 257-018-VO-01
VERSIE: Definitief
DISTRIBUTIELIJST: Explosive Clearance Group BV
Buro Ontwerp & Omgeving

Copyright Explosive Clearance Group BV 2018©. Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de houders van het auteursrecht. De opdrachtgever mag voor intern gebruik duplicaten maken.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	6
1.1	AANLEIDING	6
1.2	ONDERZOEKSGBIED	6
1.3	ALGEMEEN	8
1.4	DOEL VAN HET INDICATIEONDERZOEK.....	9
1.5	BRONNEN.....	11
1.6	KWALIFICATIE ONDERZOEKSTEAM	12
2	HET INDICATIE ONDERZOEK	13
2.1	INDELING EN OPZET VAN HET INDICATIEONDERZOEK.....	13
2.2	UITGANGSPUNTEN VOOR DE BEOORDELING VAN DE RELEVANTIE VAN EEN INDICATIE	13
2.3	HISTORISCH-GEOGRAFISCHE INFORMATIE	13
2.4	REEDS UITGEVOERDE RAPPORTAGES.....	16
2.5	LITERATUUR.....	16
2.6	GEMEENTELIJKE, REGIONALE EN PROVINCIALE ARCHIEVEN	17
2.6.1	BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM	17
2.6.2	OPENBARE BIBLIOTHEEK VEGHEL.....	17
2.7	LANDELIJKE ARCHIEVEN.....	17
2.7.1	NATIONAAL ARCHIEF DEN HAAG	17
2.7.2	NIOD INSTITUUT VOOR OORLOGS- HOLOCAUST- EN GENOCIDENSTUDIES AMSTERDAM	18
2.7.3	NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE DEN HAAG	19
2.8	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	19
2.8.1	THE NATIONAL ARCHIVES LONDEN	19
2.8.1.1	The National Archives: omgang en uitgangspunt ontlennen gegevens aan Daily Logs.	19
2.8.1.2	Geallieerden: Nord de Guerre coördinatenstelsel.....	20
2.8.2	NATIONAL ARCHIVES AND RECORDS ADMINISTRATION	20
2.8.3	BUNDESARCHIV-MILITÄRARCHIV	20
2.9	GEMELDE EN GERUIMDE EXPLOSIEVEN EOD EN M.M.O.D.....	23
2.9.1	ARCHIEF UITVOERINGSOPDRACHTEN EXPLOSIEVEN OPRUIMINGSDIENST DEFENSIE.....	23
2.9.2	ARCHIEF M.M.O.D. SEMISTATISCHE ARCHIEFDIENSTEN MINISTERIE DEFENSIE RIJSWIJK	24
2.9.3	MIJNENVELDREGISTER	24
2.10	LUCHTFOTO INTERPRETATIE	24
2.10.1	DOEL VAN DE LUCHTFOTO INTERPRETATIE	24
2.10.2	METHODIEK.....	25
2.10.3	GRENZEN EN MOGELIJKHEDEN VAN LUCHTFOTO INTERPRETATIE.....	25
2.10.4	INVENTARISATIE, SELECTIE EN INTERPRETATIE VAN HET GEHANTEERDE BEELDMATERIAAL.....	26
2.11	OVERZICHT OORLOGSHANDELINGEN UIT LITERATUUR, ARCHIEFMATERIAAL EN LUCHTFOTO'S	30
2.11.1	OVERZICHTSTABEL INDICATIES MET BETREKKING TOT HET ONDERZOEKSGBIED	30
2.11.2	BEELDMATERIAAL AFKOMSTIG UIT LITERATUUR EN ARCHIEVEN	38
2.12	ANALYSE INDICATIES UIT INDICATIE ONDERZOEK	40
3	HET CONTRA-INDICATIE ONDERZOEK	41
3.1	BEELDVERGELIJKING TEN BEHOEVE CONTRA-INDICATIE ONDERZOEK	41

3.2	OVERIGE GEGEVENS BETREFFENDE NAOORLOGSE WERKZAAMHEDEN	43
3.3	SAMENVATTING NAOORLOGSE WERKZAAMHEDEN	46
4	AFBAKENING VERDACHT GEBIED	47
4.1	EVALUATIE AFWEGING INDICATIES EN CONTRA-INDICATIES	47
4.2	HORIZONTALE AFBAKENING	48
4.3	MOGELIJK AAN TE TREFFEN CONVENTIONELE EXPLOSIEVEN	48
4.4	VERTICALE AFBAKENING	49
5	LEEMTEN IN KENNIS	50
6	CONCLUSIE EN ADVIES	51
7	OVERZICHT VAN GEHANTEERDE BRONNEN	53
8	BIJLAGEN	55
	BIJLAGE 1: VASTSTELLEN VERDACHT GEBIED EN AFBAKENING IN VOORONDERZOEK	55
	BIJLAGE 2: SYSTEEM CERTIFICATEN OPSPOREN CONVENTIONELE EXPLOSIEVEN	59
	BIJLAGE 3: PROTOCOL TOEVALSVONDST	60
	BIJLAGE 4: TOELICHTING VERPLICHTE EN AANVULLENDE BRONNEN WSCS-OCE	62
	BIJLAGE 5: GERAADPLEEGDE ARCHIEVEN	65
	BIJLAGE 6: CE-BODEMBELASTINGKAART	72

1 INLEIDING

Op een onbekend aantal plaatsen in Nederland liggen nog bommen, granaten en andere munitieartikelen uit de Tweede Wereldoorlog. Volgens mondiale, militaire inschatting is van al het explosieve materiaal dat gedurende de Tweede Wereldoorlog (1939-1945) is ingezet, verschoten of afgeworpen, tussen de zeven en vijftien procent om verschillende redenen niet tot uitwerking gekomen of gebracht.

In dit hoofdstuk zullen allereerst de aanleiding en het onderzoeksgebied van de voorliggende bureaustudie worden toegelicht. Hierna volgt een passage over het vooronderzoek in het algemeen, om vervolgens het onderzoeksdoel van deze studie te omschrijven. Tot slot volgt een inzicht van geraadpleegde bronnen en een toelichting van de door ECG gestelde eisen aan haar onderzoekers.

1.1 AANLEIDING

In Veghel is men voornemens het bestaande kloostercomplex een eigentijds gebruik te geven, deels door behoud en deels door herontwikkeling van de gronden. Buro Ontwerp & Omgeving verzorgt de nieuwe landschappelijk, stedenbouwkundige en bouwkundige invulling van het terrein, alsmede haalbaarheidsonderzoeken en het totale projectmanagement.¹ Om het risico op het aantreffen van CE voorafgaande aan de geplande bodemroerende werkzaamheden in te kunnen schatten, is aan ECG de opdracht verstrekt voor de uitvoering van een vooronderzoek. De bureaustudie is door ECG uitgevoerd conform het in Nederland vigerende WSCS-OCE en de inspanningen zoals aangegeven in de offerte bureaustudie met kenmerk '257-018-VO-01' betiteld als 'Kloosterlocatie te Veghel' daterende van 13 juni 2018. De locatie van het onderzoeksgebied is opgenomen in *paragraaf 1.2*.

1.2 ONDERZOEKSGBIED

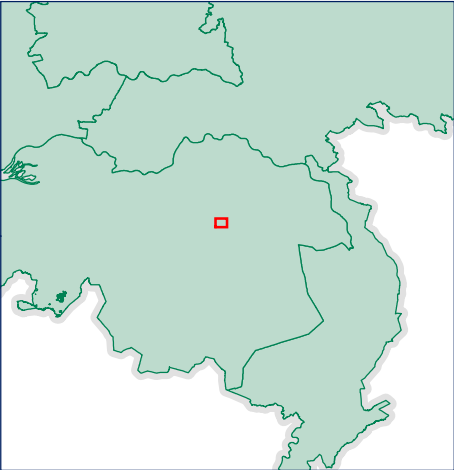
Het onderzoeksgebied 'Kloosterlocatie te Veghel' is, zoals de naam al doet vermoeden, gelegen te Veghel, in de gemeente Meierijstad. Het onderzoeksgebied bestaat aan de zuidzijde uit verschillende gebouwen en aan de noordzijde uit een tuin die onder het beheer van de Zusters Franciscanessen vallen. Een weergave van het onderzoeksgebied volgt op de volgende pagina (257-018-TE-01).

¹ Buro Ontwerp & Omgeving, 'Ontwikkeling Hart van Veghel', <https://www.ontwerpenomgeving.nl/nieuws/ontwikkeling-hart-van-veghel> (geraadpleegd 25 oktober 2018).

257-018 ONDERZOEKSGBIED

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

Esri Nederland, Community Map Contributors

LEGENDA

□ Onderzoeksgebied

DATUM:
1 NOVEMBER 2018
PROJECT NR.:
257-018-VO-01
TEKENING NR.:
257-018-TE-01
OPDRACHTGEVER:
BURO ONTWERP EN OMGEVING

0 25 50 METERS

SCHAAL: 1:2.000

GETEKEND DOOR: ECG

BEZOEKADRES Nieuweweg 212
6603 BV Wijchen
POSTADRES Postbus 332
6500 AH Nijmegen
CONTACTGEGEVENS E-mail: info@ecg-group.nl
Telefoon: 024-6452409
Copyright 2018 Explosive Clearance Group BV

1.3 ALGEMEEN

Hoofdrisico van het werkveld van het opsporen van Conventionele Explosieven (CE) is het onverhoeds aantreffen van deze CE bij het uitvoeren van werkzaamheden in de (water)bodem en/of de ondeskundige en onzorgvuldige omgang met aangetroffen CE. Hierdoor bestaat het gevaar op het ongewenst tot (uit)werking komen van CE en dat kan grote uitwerkingsgevolgen teweegbrengen. De belangrijkste daarvan zijn luchtdruk, schokgolf en scherfwerking, welke een groot gevaar vormen voor de veiligheid en gezondheid van bij het opsporen van CE betrokken werknemers en andere personen.

Het voornoemd risico doet zich voor indien voorafgaand aan (bouw)projecten geen/onvoldoende onderzoek wordt gedaan naar de mogelijke aanwezigheid van CE en/of het opsporen van CE op een onzorgvuldige en/of ondeskundige wijze plaatsvindt. In het laatstgenoemde geval doet het risico van het onverhoeds aantreffen van CE zich ook voor zodra na een opsporingsproject met de reguliere (bouw)werkzaamheden wordt gestart.²

Om spontane vondsten en eventuele daaruit voortvloeiende ongewilde gebeurtenissen te voorkomen, dient de opdrachtgever ervoor te zorgen (inspanningsverplichting) dat in de ontwerpfase – als onderdeel van de Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) – er rekening wordt gehouden met (veiligheids) verplichtingen die gelden in de uitvoeringsfase. Dat wil onder andere zeggen dat de opdrachtgever (de initiatiefnemer van de werkzaamheden) het mogelijk moet maken dat de aannemer die het werk uitvoert dat op een veilige en gezonde manier kan doen, onder naleving van wettelijke regels en door toepassing van maatregelen uit de voor dat werk geldende arbocatalogus, brancherichtlijnen, stand der techniek en wetenschap.³

Als gevolg van het voorgaande dient de opdrachtgever er vooraf zorg voor te dragen dat er bij grond- en/of waterbodemroerende activiteiten informatie beschikbaar (inventariseren en evalueren) is over de samenstelling van de (water)bodem. Zoals of er bijvoorbeeld sprake is van de vermoede aanwezigheid van CE en/of de identificatie van potentiële risicolocaties. Om het maatschappelijk belang (veiligheid en gezondheid van en rondom arbeid) te waarborgen, is door de overheid gekozen voor een wettelijk verplichte certificatieregeling voor de borging van de kwaliteit/veiligheid van het opsporen van Conventionele Explosieven. Dat wil zeggen dat opsporingswerkzaamheden met betrekking tot CE op grond van het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit) enkel uitgevoerd mogen worden door de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD) en bedrijven die in het bezit zijn van een certificaat voor het opsporen van Conventionele Explosieven. Om dit certificaat te verkrijgen dient het bedrijf (en de EOD) te voldoen aan de eisen zoals gesteld in het 'Werkveldspecifieke certificatieschema voor het systeemcertificaat opsporing conventionele explosieven zoals opgenomen in bijlage XII van de Arbeidsomstandighedenregeling' (afgekort als

² Voor nadere info betreffende regelgeving etc. zie: www.explosievenopsporing.nl.

³ Zie ook voor achtergrond Nederland: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, *Jaarplan 2015* (Den Haag 2014) 18 (http://www.inspectieszw.nl/Images/Jaarplan-InspectieSZW-2015_tcm335-359626.pdf); De Inspectie blijft zich inzetten om bij de opdrachtgevers, inclusief gemeenten, indringend concrete aandacht en zorg te eisen voor hun verantwoordelijkheid bij de voorbereidingen voor GWW-projecten. Bijvoorbeeld het veilig opleveren van projectgrond – gevrijwaard van explosieven – en sturing op arbo-aspecten in het opdrachtverlenings-traject.

WSCS-OCE). Het toepassingsgebied van het Certificatieschema is verdeeld in twee deelgebieden: A (Opsporing, inclusief vooronderzoek) en B (Civieltechnisch Opsporingsproces).

De doelstelling van dit door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) vastgestelde certificatieschema is driedelig:

- 'bewerkstelligen dat risicovolle werkzaamheden voldoende veilig voor het eigen personeel en derden aanwezig op het project worden uitgevoerd;
- bewerkstelligen dat risicovolle werkzaamheden zodanig en met die deskundigheid worden uitgevoerd dat omwonenden veilig zijn en dat de openbare orde en publieke veiligheid wordt gewaarborgd;
- bewerkstelligen dat het vooronderzoek en/of de opsporing volgens de gegunde opdracht wordt uitgevoerd en opgeleverd (vast te leggen in het proces-verbaal van oplevering).'⁴

Explosive Clearance Group B.V. (ECG) is voor beide deelgebieden (A+B) gecertificeerd.⁵

Een eerste stap in het opsporingsproces wordt (doorgaans) gevormd door een (historisch) vooronderzoek waarin beoordeeld wordt of een onderzoekgebied VERDACHT of ONVERDACHT is op de mogelijke aanwezigheid van Conventionele Explosieven.

1.4 DOEL VAN HET INDICATIEONDERZOEK

Het onderzoeksdoel en de te volgen werkwijze betreffende een vooronderzoek zijn in het WSCS-OCE als volgt omschreven:

*'Het vooronderzoek heeft tot doel om te beoordelen of er indicaties zijn dat binnen het onderzoeksgebied CE aanwezig zijn, en zo ja, om het verdachte gebied [in horizontale en verticale dimensie] af te bakenen. Het vooronderzoek bestaat uit zowel het inventariseren als beoordelen (analyseren) van bronnenmateriaal en resulteert in een rapportage en een CE bodembelastingskaart.'*⁶

Het uitgangspunt van deze studie is het verkrijgen van een, door middel van het verzamelen en verwerken van relevant (historisch) feitenmateriaal, gefundeerd antwoord op de volgende drie kernvragen:

1. Is het onderzoeksgebied of delen hiervan betrokken geweest bij oorlogshandelingen (indicaties) en is er daardoor sprake van een verhoogd risico op het aantreffen van Conventionele Explosieven, oftewel van VERDACHT gebied?

⁴ Werkveldspecifieke certificatieschema voor het systeemcertificaat opsporing conventionele explosieven zoals opgenomen in bijlage XII van de Arbeidsomstandighedenregeling (WSCS-OCE) 2.

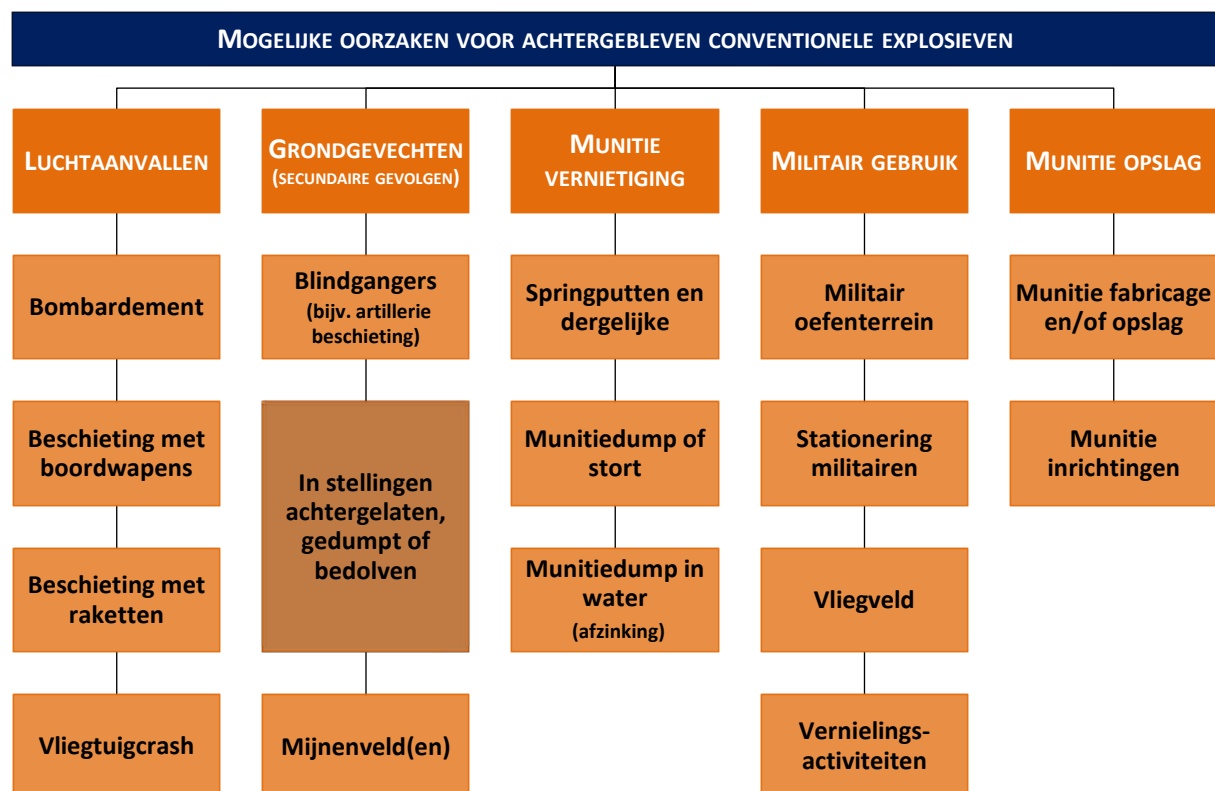
⁵ Het certificaat is opgenomen onder *Bijlage 2*.

⁶ WSCS-OCE, 16.

2. Zijn er gebeurtenissen (contra-indicaties) die een aanwijzing vormen dat een (mogelijk verdacht) gebied of een deel hiervan als ONVERDACHT kan worden aangemerkt?
3. Indien er sprake is van VERDACHT gebied wat is dan de (sub)soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede Conventionele Explosieven?

De indicaties zijn onder te verdelen naar: geografisch herleidbare gebeurtenissen met informatie die een aanwijzing vormen dat het gebied ‘verdacht’ is op Conventionele Explosieven of geografisch herleidbare gebeurtenissen die een aanwijzing vormen dat het gebied als ‘onverdacht’ kan worden aangemerkt (contra-indicaties).⁷

Oorlogshandelingen (in dit geval gebeurtenissen die tot de mogelijke aanwezigheid van Conventionele Explosieven leiden) kunnen over het algemeen onderverdeeld worden naar een bepaalde oorzaak of scenario, zoals in het navolgende overzicht (*figuur 1*) is weergegeven.⁸

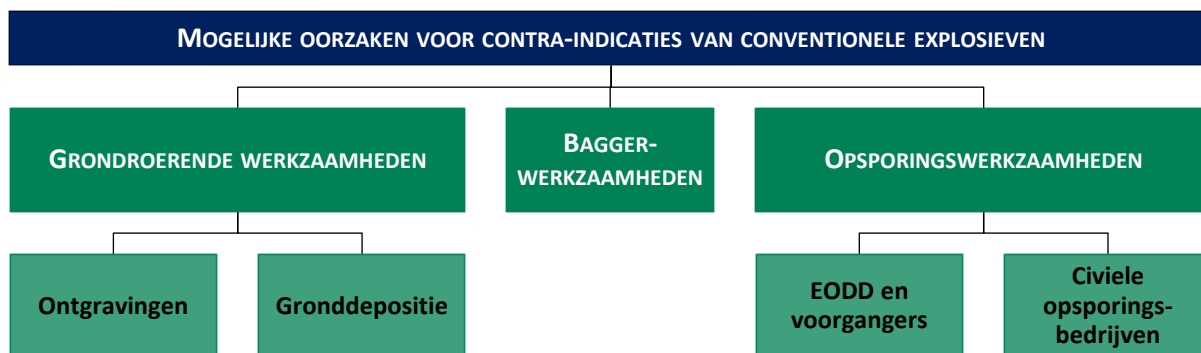

Figuur 1: Overzicht van mogelijk te achterhalen oorlogshandelingen in en rond een onderzoeksgebied.

⁷ VERDACHT of ONVERDACHT houdt niet in dat feitelijk vaststaat dat er wel of geen CE liggen, maar geeft antwoord op de vraag of het (op basis van feiten/bronnenmateriaal) aannemelijk is dat in een bepaald gebied CE kunnen worden aangetroffen. Enkel door middel van opsporingswerkzaamheden kan de feitelijke aanwezigheid en exacte ligplaats van CE worden vastgesteld.

⁸ De weergegeven scenario's zijn exemplarisch en pretenderen geen volledigheid.

Gebeurtenissen die mogelijk geleid hebben tot het uit de bodem verwijderen van conventionele explosieven (contra-indicaties) kunnen over het algemeen onderverdeeld worden naar een bepaalde oorzaak of scenario, zoals hieronder is weergegeven.

Figuur 2: Overzicht van mogelijk te achterhalen naoorlogse (bodem)activiteiten in en rond een onderzoeksgebied

Deze rapportage omvat (naast de eerder genoemde zaken):

- Aanleiding van het vooronderzoek;
- omschrijving en doelstelling van de opdracht;
- begrenzing van het onderzoeksgebied;
- beschrijving van de uitvoering van het onderzoek (inclusief de betrokken, door het management van ECG bevoegde, personen);
- verantwoording van het bronnenmateriaal (inclusief bronverwijzing);
- resultaten van de beoordeling van het bronnenmateriaal;
- beschrijving leemten in kennis.

Als er aanwijzingen worden achterhaald dat het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij oorlogshandelingen en er geen sprake is van relevante contra-indicaties dan zal de uiteindelijke afbakening van het ‘verdachte’ gebied in zowel horizontale (indien mogelijk aan de hand van bijlage 3 uit het WSCS-OCE⁹) als verticale zin plaatsvinden (indien de in het WSCS-OCE weergegeven vereiste parameters aanwezig zijn).

1.5 BRONNEN

Bij het indicatieonderzoek dienen volgens het WSCS-OCE een aantal bronnen verplicht te worden geraadpleegd.¹⁰ In het navolgende overzicht (*tabel 1*) staat schematisch weergegeven welke bronnen dit zijn en of hieraan bij dit onderzoek gehoor is gegeven.

Optionele bronnen dienen in bepaalde, in het certificatieschema vastgelegde, situaties te worden gehanteerd. Daarnaast raadpleegt ECG aanvullend een tweetal archieven welke niet zijn opgenomen

⁹ Zie *Bijlage 1* rapportage.

¹⁰ WSCS-OCE, 16.

in het vigerende WSCS-OCE. De conclusie ‘verdacht’ wordt bij voorkeur vastgesteld op basis van twee of meer onafhankelijke bronnen. Een toelichting betreffende de verplicht en aanvullend te raadplegen bronnen is opgenomen in *Bijlage 4*.

BRONNEN CONFORM WSCS-OCE:	RAADPLEGEN:		GERAADPLEEGD
	Verplicht	Optioneel	
Literatuur	✓		Ja
Gemeente- en Provinciaal archief	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Militaire Historie		✓	Ja
NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies		✓	Ja
Explosieven Opruimingsdienst Defensie	✓		Ja
Luchtfotocollectie Universiteit Wageningen	✓		Ja
Luchtfotocollectie Topografische Dienst Zwolle	✓		Ja
Luchtfotocollectie The Aerial Reconnaissance Archives/National Collection of Aerial Photography (Edinburgh)		✓	Ja
The National Archives (Londen)		✓	Ja
Bundesarchiv-Militärarchiv (Freiburg)		✓	Ja
The National Archives (Washington)		✓	Ja
Getuigen		✓	Nee
AANVULLEND BRONNENONDERZOEK ECG:			
Semistatische archiefdiensten Ministerie Defensie te Rijswijk	Nvt.		Ja
Nationaal Archief te Den Haag	Nvt.		Ja

Tabel 1: Overzicht van geraadpleegde bronnen.

1.6 KWALIFICATIE ONDERZOEKSTEAM

Hoewel in de geldende regels geen ervarings- en opleidingseisen zijn gesteld aan de uitvoerende(n) van een vooronderzoek naar de kans op het aantreffen van achtergebleven explosieven, stelt ECG deze eisen wel aan haar onderzoekers. Het basisteam dat het vooronderzoek daadwerkelijk uitvoert en rapporteert, bestaat uit academisch geschoolde historici. Reden voor deze opleidingseis van ECG is het feit dat academisch geschoolde historici gespecialiseerd zijn in het vergaren, selecteren en beoordelen van relevant (feiten)materiaal en in staat zijn deze op een duidelijke manier te rapporteren. Het onderscheiden van hoofd- en bijzaken is daarbij van essentieel belang.

2 HET INDICATIE ONDERZOEK

In het indicatie onderzoek wordt op basis van bronnenonderzoek vastgesteld of het onderzoeksgebied mogelijk betrokken is geweest bij oorlogshandelingen.

2.1 INDELING EN OPZET VAN HET INDICATIEONDERZOEK

In dit hoofdstuk wordt ten eerste het uitgangspunt voor de beoordeling van de relevantie van een indicatie toegelicht, waarna er met behulp van historisch kaartmateriaal een historisch-geografische situatie wordt gekenschetst van het onderzoeksgebied ten tijde van de oorlogsperiode. Hierop volgend wordt een inventarisatie uitgevoerd naar bij ECG bekende gegevens omtrent eerder uitgevoerd onderzoek(en) naar de aanwezigheid van conventionele explosieven in of nabij het onderzoeksgebied.¹¹ Daarop volgt er een opsomming van de geraadpleegde literatuur en de bezochte archiefinstanties en de geraadpleegde dossiers. Vervolgens worden de eventueel achterhaalde naoorlogse ruimingen van Conventionele Explosieven en daaraan gerelateerde zaken in beeld gebracht. Tot slot zullen vanuit een combinatie van bronspecifieke en historische benadering (waaronder de mogelijk reeds achterhaalde indicaties) luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog geanalyseerd worden om de hierboven aangehaalde omschrijvingen verder te verifiëren en/of te herleiden. De indicaties die relevant zijn voor het onderzoeksgebied zullen in *Paragraaf 2.11* in een chronologisch overzicht worden weergegeven en nader getoetst op verificatie en herleidbaarheid.

2.2 UITGANGSPUNTEN VOOR DE BEOORDELING VAN DE RELEVANTIE VAN EEN INDICATIE

Bij het beoordelen of de bij het indicatieonderzoek achterhaalde informatie/indicatie relevant is/of kan zijn, wordt een selectiecriteria uit het WSCS-OCE toegepast:

*'Indicaties/contra-indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied.'*¹²

Indien de locatieverwijzing niet verwijst naar de omgeving van het onderzoeksgebied of op een andere wijze een relatie met het onderzoeksgebied (bijvoorbeeld op basis van voorkennis) impliceert of van invloed kan zijn, dan wordt de desbetreffende informatie niet in de rapportage opgenomen of als niet relevant beoordeeld en wordt deze verder buiten beschouwing gelaten.

2.3 HISTORISCH-GEOGRAFISCHE INFORMATIE

Aangezien locatieverwijzingen een essentiële rol spelen bij het vaststellen van de relevantie van achterhaalde indicaties, wordt er gekeken naar de geografische situatie voor of ten tijde van aanvang van de oorlog. Derhalve kunnen locatieverwijzingen die uit het huidige stratenbeeld zijn verdwenen toch worden achterhaald.

¹¹ Onder onderzoek wordt door ECG bij voorkeur verstaan: een (opsporings)onderzoek uitgevoerd volgens de regels van de voormalige Beoordelingsrichtlijn Opsporing Conventionele Explosieven (BRL-OCE) of het vigerende WSCS-OCE.

¹² WSCS-OCE, 17.

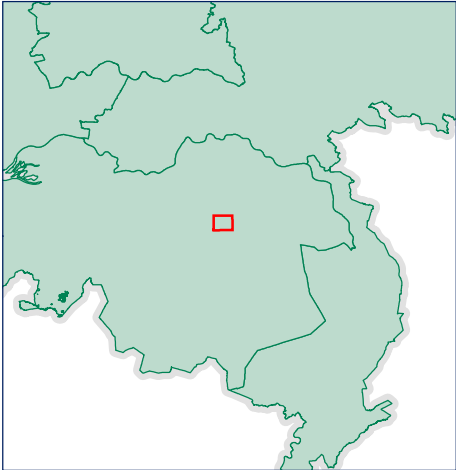
Met behulp van Geallieerde stafkaarten kan de topografie van het onderzoeksgebied ten tijde van de oorlog worden achterhaald.¹³ Middels ArcGis wordt het onderzoeksgebied op de oude situatie geprojecteerd. Een overzicht is op de volgende pagina weergegeven (tekening 257-018-TE-02). Op deze kaart staan diverse toponiemen weergegeven. In de wetenschap van deze (voor een deel) uit de huidige topografie verdwenen locatieverwijzingen zal het indicatieonderzoek worden uitgevoerd.

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog viel het onderzoeksgebied binnen de gemeente Veghel. Derhalve dient het archief van deze gemeente te worden geraadpleegd, alsmede het bijbehorende provinciale archief.

¹³ Veghel, sheet 18 N.E., A.M.S. M831 (G.S.G.S. 4427) First Edition of 1943, Holland 1:25.000.

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

DATUM:
1 NOVEMBER 2018
PROJECT NR.:
257-018-VO-01
TEKENING NR.:
257-018-TE-02
OPDRACHTGEVER:
BURO ONTWERP EN OMGEVING

0

50

100

200

300

METERS

SCHAAL: 1:8.000

GETEKEND DOOR: ECG

EXPLOSIVE CLEARANCE GROUP

BEZOEKADRES

Postbus 332

6603 BV Wijchen

CONTACTGEGEVENS

E-mail: info@ecg-group.nl

Telefoon: 024-6452409

Copyright 2018 Explosive Clearance Group BV

Esri Nederland, Community Map Contributors

2.4 REEDS UITGEVOERDE RAPPORTAGES

Conform de proceseisen vooronderzoek zoals opgenomen in het WSCS-OCE, heeft ECG een inventarisatie gemaakt van reeds uitgevoerde bureaustudies door zowel ECG als derden. Er zijn geen rapportages gevonden die betrekking hebben op het huidige onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied viel wel binnen het aandachtsgebied van de volgende rapportage:

- Bodac, 'Vooronderzoek Conventionele Explosieven Kademuur Hoogstraat Veghel' (documentnummer 201607129_H6021_VOB/01, 29 juli 2016).

2.5 LITERATUUR

Om een totaalbeeld te krijgen van mogelijk relevante oorlogshandelingen in en nabij het onderzoeksgebied heeft ECG onder meer de onderstaande (deels locatiespecifieke) literatuur. Een compleet overzicht van geraadpleegde literatuur is opgenomen in *hoofdstuk 7*.

Gedrukte literatuur:

- Amersfoort, H. en P. Kamphuis (red.), *Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied* (2^e herziene druk; Den Haag 2005).
- Bollen, H., *Corridor naar de Rijn: Operatie Market Garden, september 1944* (Zutphen 1988).
- Didden, J. van en M. Swarts, *Brabant bevrijd* (Hulst 1993).
- Didden, J. en M. Swarts, *Einddoel Maas* (Weesp 1984).
- Eversteijn, T., Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.).
- Govers, F., *Corridor naar het verleden: Veghel een snijpunt in Oost-Brabant 1940-1945* (Hapert 1983).
- Nierstrasz, V.E., *De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, Mei 1940* (Den Haag 1953).
- Pigmans, A. en N. Vreeswijk, '19 September 1944 bij de Zusters Franciscanessen in Veghel: een dag om nooit te vergeten', *D'n Tesnuzzik : Heemtijdschrift voor Beek en Donk* 26 (2006) 3-12.
- Sectie Krijgsgeschiedenis van den Generalen Staf, *Beknopt overzicht van de krijgsverrichtingen der Koninklijke Landmacht 10-19 mei 1940* (Leiden 1947).
- Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945, *Verliesregister 1939-1945. Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog* (Den Haag 2008).
- Wanrooij-Naus, B. van, 'De oorlog vanuit een klooster in Veghel', *Van Vehchele tot Veghel : periodiek van de Heemkundekring Vehchele* 26 (2006) 13-28.
- Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil...: kroniek van een luchtoorlog* Volume 1-2 (Den Haag 1990-1993).

In de geraadpleegde literatuur kunnen verwijzingen naar oorlogshandelingen worden aangetroffen welke op basis van de locatiebeschrijvingen herleidbaar zijn naar het onderzoeksgebied. Deze feitelijk herleidbare indicaties zullen in het chronologisch overzicht in *Paragraaf 2.11* worden opgenomen.

Verdere verificatie van de relevantie en herleidbaarheid vindt plaats middels archiefonderzoek en luchtfotoanalyse.

2.6 GEMEENTELIJKE, REGIONALE EN PROVINCIALE ARCHIEVEN

In het indicatieonderzoek ligt bij het raadplegen van de diverse archieven de nadruk op het bestuderen van de stukken van de luchtbeschermingsdienst, de stukken over aangetroffen/geruimde CE en oorlogsschaderapporten.

2.6.1 BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM

Voor het onderzoek zijn ten eerste archieven van de gemeente Veghel geraadpleegd, te weten 7699 *Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969* en 7710 *Gemeentebestuur Veghel, 1970-1993*. Daarnaast is in het Brabants Historisch Centrum (BHC) te 's-Hertogenbosch ook archief 127 *Militair Gezag Noord-Brabant, 1944-1946* geraadpleegd. Het Militair Gezag (MG) was een orgaan dat in de bevrijde delen van Nederland een interim-bestuur moest vestigen zolang er een oorlogstoestand heerste en de regering het gezag nog niet kon overnemen. Het MG hield zich onder meer bezig met het herstel en handhaving van de veiligheid en het weer op gang brengen van het maatschappelijk leven. Dit hield ook in, dat men zich bezighield met luchtbescherming, het herstellen van oorlogsschade, explosievenopruiming etc. Stukken omtrent deze onderwerpen kunnen relevant zijn voor het vooronderzoek. Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevantie en herleidbaarheid.

2.6.2 OPENBARE BIBLIOTHEEK VEGHEL

Het archief 1569 *Documentatie Veghel* bevindt zich in de Openbare Bibliotheek te Veghel. De documentatie bevat stukken over ten tijde van de Tweede Wereldoorlog neergestorte vliegtuigen en over de bezetting en bevrijding van Veghel. Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevantie en herleidbaarheid.

2.7 LANDELIJKE ARCHIEVEN

2.7.1 NATIONAAL ARCHIEF DEN HAAG

In het Nationaal Archief (NA) is archief 2.04.53.15 *Ministerie van Binnenlandse Zaken: Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, 1937-1946* geraadpleegd. De Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen werd naar aanleiding van de Wet tot Bescherming van de Bevolking tegen Luchtaanvallen, die in 1936 in werking trad, opgericht. De taak van dit overheidsorgaan was de gemeentelijke activiteiten op dit terrein te begeleiden en te controleren. Toen in 1942 de Duitse bezetter de wet verving door de Luchtbeschermingsverordening kwam de luchtbescherming sterker onder controle te staan van de bezetter. De archiefstukken beslaan diverse onderwerpen betreffende de luchtbeschermingsdienst, waaronder door gemeenten ingestuurde rapporten betreffende Geallieerde luchtactiviteiten.

Tevens is archief 2.13.210 *Commissie van Proefneming met hierin opgenomen afgedwaalde archiefbescheiden van onderdelen van de Artillerie-Inrichtingen en Artillerie onderdelen, (1814-) 1867-1942* geraadpleegd. De Commissie van Proefneming (CvP) was een instelling die zich bezighield met proeven betreffende wapens en artilleriegeschut. In de archiefstukken zijn ook staten opgenomen betreffende plaatsen waar mogelijk onontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn, in het begin van de oorlog.

Ook 2.13.71 *Archieven van het Ministerie van Defensie te Londen [1940-1941]; Ministerie van Oorlog te Londen [1941-1945]; Departement van Oorlog: Bureau Londen [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974)* is geraadpleegd met betrekking tot mogelijk relevante gegevens voor het onderzoeksgebied. Dit betreft het archief van het ministerie van Defensie (later Oorlog) dat vanaf 14 mei 1940 in Londen was gevestigd. Het hield zich onder meer bezig met luchtvaart, militaire operaties en inlichtingen uit Nederland. Ook een onderzoek naar het verloop van de Meidagen van 1940 en de voorbereiding van de terugkeer naar Nederland behoorde tot het takenpakket. Het Bureau Londen hield zich na de bevrijding bezig met de afwikkeling van zaken in Engeland, waarna het in 1947 werd opgeheven.

In het NA is het archief 2.04.110 *Korps Hulpverleningsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 1945-1974* geraadpleegd. Het Korps Hulpverleningsdienst (HVD) nam vanaf juli 1947 de taken van de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (M.M.O.D.) over. Eind juli 1947 werd de H.V.D. verantwoordelijk voor het ruimen van explosieven die in de civiele sector werden aangetroffen en vanaf januari 1948 ook voor het ruimen op militaire objecten en terreinen. In 1971 werd de taak van de H.V.D. overgedragen aan de EOD.¹⁴ Door middel van het raadplegen van delen van het archief van de Hulpverleningsdienst is getracht inzicht te verkrijgen in mogelijke ruiming van CE in de periode van ca. 1947 tot en met het begin van de jaren '70 van de vorige eeuw.

Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevantie en herleidbaarheid.

2.7.2 NIOD INSTITUUT VOOR OORLOGS- HOLOCAUST- EN GENOCIDENSTUDIES AMSTERDAM

Aangezien er uit de literatuurcollectie bij het NIOD geen (niet reeds in de literatuurlijst opgenomen) mogelijk relevante boektitels naar voren kwamen, is het interesseveld voor dit archief naar een aantal aldaar gedeponeerde archieven verschoven. In het NIOD is het archief van '*Generalkommissar für das Sicherheitswesen en Höhere SS- und Polizeiführer*' Hanns Albin Rauter (1892-1949), die was belast met 'de openbare orde en veiligheid' in Nederland, en het archief van het Departement van Justitie tussen 1940 en 1945 geraadpleegd, respectievelijk archief 077 *Generalkommissariat für das Sicherheitswesen (Höhere SS-und Polizeiführer Nord-West), (1938) 1940-1945* en 216k *Departement van Justitie (1935) 1940-1945 (1950)*. Verder is het archief 226B *Bureau Inlichtingen – Hoofdbureau Londen, 1940-1945* ingezien.

Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevantie en herleidbaarheid.

¹⁴ J. van Woensel, *Vrij van explosieven. De geschiedenis van het EOCL en zijn voorgangers, 1944-2004* (Meppel 2004) 107 en 142.

2.7.3 NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE DEN HAAG

De collecties 575 Duitse verdedigingswerken en inundaties van Nederlands Grondgebied in de oorlog / Rapporten van militaire aard vanuit bezet Nederland aan Bureau Inlichtingen Londen (collectie 575) 1940-1945 en 409 Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940 van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) in Den Haag zijn geraadpleegd.

Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevantie en herleidbaarheid.

2.8 INTERNATIONALE ARCHIEVEN

ECG beschikt over gegevens uit internationale archieven welke voor dit onderzoek zijn geraadpleegd. Het betreft historische informatie afkomstig uit *The National Archives* (TNA) te Londen, *The National Archives and Records Administration* (NARA) te Maryland en het *Bundesarchiv-Militärarchiv* (BAMA) te Freiburg im Breisgau.

2.8.1 THE NATIONAL ARCHIVES LONDEN

ECG beschikt over de *Daily Logs* van de Geallieerde *2nd Tactical Airforce* (2nd TAF – een Geallieerd luchtleger welke veelvuldig in de periode september 1944-april 1945 boven Nederland actief was) en enkele overige AIR-collecties. Deze gegevens zijn afkomstig uit *The National Archives* te Londen. Uit deze gegevens kan (onder andere) informatie worden gehaald omtrent de aanvalsdoelen, het verloop van de gebeurtenissen/gevechtshandelingen en de gehanteerde wapens en/of gebruikte CE.

Naast de voorgaande gegevens betreffende de luchtoorlog, beschikt ECG over oorlogsverslagen, afkomstig uit de *War Office* collectie van *The National Archives*, van in Nederland ingezette Geallieerde regimenten. Ook oorlogsverslagen van de Britse *44 Royal Tank Regiment* en *Grenadier Guards* die betrokken waren bij de verdediging van Veghel zijn bij ECG voorhanden.

Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevantie en herleidbaarheid.

2.8.1.1 THE NATIONAL ARCHIVES: ONGANG EN UITGANGSPUNT ONTLENEN GEGEVENS AAN DAILY LOGS

Alvorens de gegevens uit de *Daily Logs* verwerkt worden, dienen de volgende zaken opgemerkt te worden. De ervaring leert dat enige terughoudendheid bij het hanteren van de gegevens hieruit op zijn plaats is. Coördinaat aanduidingen, informatie over bommenlast en gevechts-/ bombardementsbeschrijvingen kunnen door allerlei oorzaken niet overeenkomen met de werkelijke gebeurtenissen en/of locaties. Door middel van ander bronnenmateriaal (zoals de Operation Record Books van de betrokken RAF squadrons) en luchtfotoanalyse zal ECG trachten de (beschreven locaties van de) oorlogshandelingen te verifiëren en (indien relevant) te herleiden.

2.8.1.2 GEALLIEERDEN: NORD DE GUERRE COÖRDINATENSTELSEL

De Geallieerden hanteerden gedurende de Tweede Wereldoorlog onder andere het zogeheten Nord de Guerre coördinatenstelsel. De gegevens uit de *Daily Logs* met de eventueel daarin aangehaalde coördinaten zijn door middel van Geallieerde stafkaarten herleidbaar naar een locatie. Een met vier cijfers aangeduid coördinaat beslaat een kaartvierkant van 1000 bij 1000 meter. Indien een locatie met zes (100 meter) of acht cijfers (10 meter) wordt aangeduid, is het in de meeste gevallen mogelijk een specifiekere positie binnen het desbetreffende kaartvierkant aan te geven.

De navolgende Geallieerde stafkaart heeft betrekking op het onderzoeksgebied:

- Veghel, sheet 18 N.E., A.M.S. M831 (G.S.G.S. 4427) First Edition of 1943, Holland 1:25.000.

De volgende kaartvierkanten zijn bij het doornemen van de Geallieerde bronnen gehanteerd:

NORD DE GUERRE COÖRDINATEN:	
QE4837	Onderzoeksgebied
QE4838	Onderzoeksgebied

Tabel 2: De gehanteerde kaartvierkanten met basis coördinaat bij het doornemen van de *Daily Logs*.

Overzichtskaart 257-017-TE-03 op bladzijde 22 toont de locatie van de gehanteerde *Nord de Guerre*-coördinaten ter hoogte van het onderzoeksgebied.

2.8.2 NATIONAL ARCHIVES AND RECORDS ADMINISTRATION

In het NARA zijn archiefbescheiden als oorlogsverslagen van in Nederland ingezette regimenten en divisies raadpleegbaar. ECG beschikt over een deel van deze gegevens uit de RG 407 collectie, waaronder van de 101st Airborne Division die Veghel bevrijdde en verdedigde. Uit deze gegevens kan informatie worden gehaald over het verloop van de gevechtshandelingen en gehanteerde wapens.

Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevante en herleidbaarheid.

2.8.3 BUNDESARCHIV-MILITÄRARCHIV

Het *Militärarchiv* is een onderdeel van het Duitse *Bundesarchiv* en is gehuisvest in Freiburg im Breisgau. Deze instelling beheert onder meer het archiefmateriaal en documenten van de Duitse strijdkrachten en het Ministerie van Defensie. Uit de periode van het *Deutsches Reich 1933-1945*, beheert het onder meer de archieven van de *Reichswehr*, *Wehrmacht* en *Waffen-SS*. Opgemerkt dient te worden dat de archieven door verschillende oorlogsactiviteiten ernstig hebben geleden. De schade aan de collecties wordt als volgt omschreven door het *Militärarchiv*:

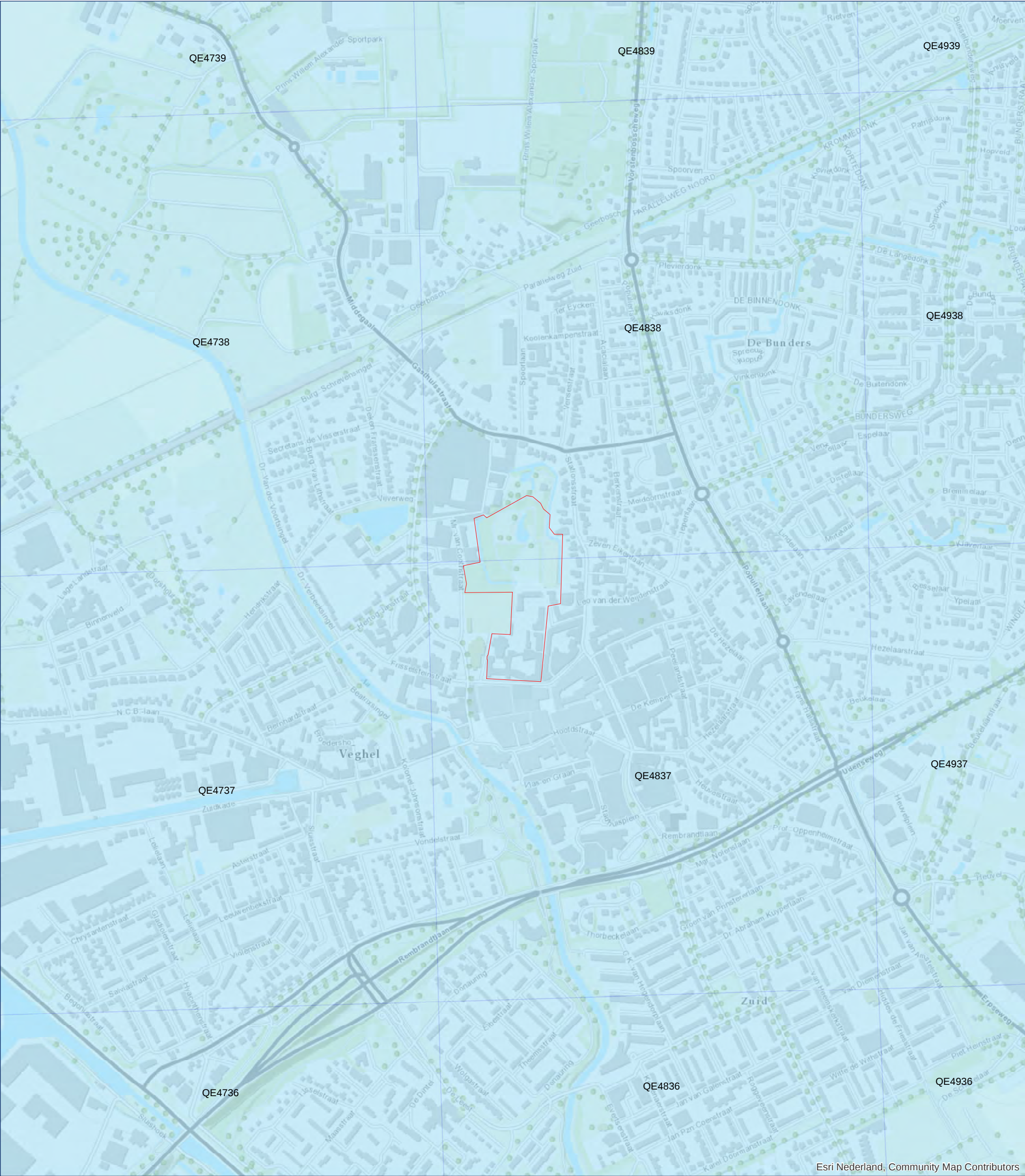
“Die Überlieferungen aus der Zeit bis 1945 haben durch Kriegseinwirkungen erhebliche Verluste erlitten. Die Unterlagen der zentralen Dienststellen der Wehrmacht und der Heeresführung, der Dienststellen und der Truppen des Heeres

unterhalb der Divisionsebene sowie der Luftwaffe und der Waffen-SS sind weitgehend verlorengegangen. Dagegen haben die Masse der Kriegstagebücher der Kommandobehörden des Heeres und der Divisionsstäbe bis 1943 sowie das Archivgut der Marine den Krieg überdauert. Ebenso blieb das Archivgut der wehrtechnischen Einrichtungen und Dienststellen der Wehrmacht nahezu vollständig erhalten. Der größte Teil der Akten der Preußischen Armee wurde 1945 mit dem Brand des Heeresarchivs Potsdam vernichtet.”¹⁵

ECG heeft de beschikking over een aantal *Lageberichten* van de Duitse *Luftwaffenführungsstab* uit de periode 1940-1941. In deze rapporten, die per dag werden opgesteld, werd informatie verzameld omtrent de voortgang van de strijd in de verschillende oorlogsgebieden. Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevantie en herleidbaarheid.

¹⁵ <https://www.bundesarchiv.de/DE/Content/Artikel/Benutzen/Hinweise-zur-Benutzung/benutzen-hinweise-militaerische-unterlagen.html> (geraadpleegd: oktober 2018).

257-018 NORD DE GUERRE KAARTVIERKANTEN

Esri Nederland, Community Map Contributors

DATUM:
1 NOVEMBER 2018
PROJECT NR.:
257-018-VO-01
TEKENING NR.:
257-018-TE-03
OPDRACHTGEVER:
BURO ONTWERP EN OMGEVING

050100200300

METERS

SCHAAL: 1:8.000

GETEKEND DOOR: ECG

BEZOEKADRES

POSTADRES

CONTACTGEGEVENS

Nieuweweg 212

Postbus 332

E-mail: info@ecg-group.nl

6603 BV Wijchen

6500 AH Nijmegen

Telefoon: 024-6452409

Copyright 2018 Explosive Clearance Group BV

2.9 GEMELDE EN GERUIMDE EXPLOSIEVEN EOD EN M.M.O.D.

Voor deze bureaustudie is ten behoeve voor verder inzicht betreffende eerdere gedocumenteerde ruiming van Conventionele Explosieven in of nabij het onderzoeksgebied het archief van de Explosieven Opruimings Dienst Defensie (EOD) te Soesterberg bestudeerd. De EOD is eigenaar van twee archieven: het Mijneveldregister en het archief met de 'Uitvoeringsopdrachten (UO's)' – ook betiteld als 'Melding Opdracht Ruimrapportage Afdoeining (MORA's)'; de zgn. ruimrapporten. Dit laatstgenoemde archief bevindt zich in het Semistatistisch archiefdiensten Ministerie Defensie (SSA) te Rijswijk.

Een nadeel van deze bron is dat deze niet volledig is: over de meldingen/ruiming tussen 1940-1944 en 1947/1948-1971 zijn bij de EOD en het SSA nauwelijks gegevens beschikbaar.

Eventuele meldingen of ruiming van (vermoede) explosieven in of direct grenzend aan het onderzoeksgebied over de periode medio 2010-2017 zijn digitaal raadpleegbaar bij de EOD.

2.9.1 ARCHIEF UITVOERINGSOPDRACHTEN EXPLOSIEVEN OPRUIMINGSDIENST DEFENSIE

ECG heeft een overzicht van de UO's/MORA's van het onderzoeksgebied en het omliggende gebied welk in Nederland is gelegen, ontvangen.¹⁶ De omschrijvingen van de locaties zijn inclusief spelfouten en dergelijke letterlijk overgenomen. Uit de praktijk is gebleken dat door de EOD en haar voorgangers het dichtstbijzijnde adres in de omgeving van de vindplaats als locatie aanduiding wordt gehanteerd. Dit kan betekenen dat het gemelde of geruimde object op een locatie (bijvoorbeeld in akkerland achter het vermelde adres) is gevonden zodat naderhand slechts bij benadering de locatie kan worden aangegeven.

Om de door de EOD opgegeven adressen en plaatsaanduidingen te lokaliseren is door ECG gebruik gemaakt van Google Earth & Maps. Er heeft beperkte controle plaatsgevonden of de hieraan ontleende adresgegevens corresponderen met mogelijk in de loop van de jaren veranderde huisnummering, straatnamen of perceelindelingen. Verder zijn te globale locatieaanduidingen en ruiming waarbij geen CE zijn aangetroffen (bijvoorbeeld "schroot") niet meegenomen.

MELDING NR.	DATUM ¹⁷	LOCATIE	AANGETROFFEN
19721963	27-08-1972	Stationsstraat 81	3x nevelmortieren 2 inch
19763620	26-10-1976	Ziekenhuis, in tuin achter hek	1x druktank van vliegtuig
19940385	09-03-1994	Deken van Miertstraat 8, achter klooster, in tuin	1x brisantgranaat van 8 cm met restant ontsteker ¹⁸
20152104	06-12-2015	Parklaan	1x bodembuis M66 (US)
20160925	31-05-2016	Hoogstraat thv brug over Dommel	2x scherfhandgranaat; No 36 Mills (UK)

¹⁶ Om een zo nauwkeurig mogelijk beeld te kunnen schetsen of een gebied bloot heeft gestaan aan een bepaald soort oorlogshandelingen (grondgevechten, beschietingen, bombardementen etc.), hanteert ECG een afbakening van 750 meter rondom het onderzoeksgebied bij het aanvragen van de meldings- en ruimrapporten.

¹⁷ Meldingsdatum

¹⁸ Vernietiging ter plaatse in de kloostertuin.

MELDING NR.	DATUM ¹⁷	LOCATIE	AANGETROFFEN
20161943	20-11-2016	Markt	1x scherfhandgranaat; Mk II A1 met restant ontsteker

Tabel 3: Meldingen en ruiming van mogelijke conventionele explosieven in (de omgeving van) het onderzoeksgebied.

Van de meldingen is er één MORA direct naar het onderzoeksgebied herleidbaar, te weten die met meldingsnummer 19940385. Aangetroffen werd een brisantgranaat van 8cm met restant ontsteker, die ter plaatse in de kloostertuin werd vernietigd.

2.9.2 ARCHIEF M.M.O.D. SEMISTATISCHE ARCHIEFDIENSTEN MINISTERIE DEFENSIE RIJSWIJK

In het Semistatisch Archief van Defensie te Rijswijk bevindt zich eveneens het archief van de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (M.M.O.D). Deze dienst was in de periode 1945-1947 verantwoordelijk voor het opruimen van mijnen en achtergelaten munitie. Het archief bestaat uit meldingen, kaarten, plattegronden en ruimingrapporten uit diverse Nederlandse gemeenten.

Een overzicht van de geraadpleegde archiefstukken is opgenomen in *Bijlage 5*. De achterhaalde indicaties worden in *Paragraaf 2.11* beoordeeld op relevantie en herleidbaarheid.

2.9.3 MIJNENVELDREGISTER

Gedurende de oorlog zijn door de strijdende partijen mijnen velden ingericht. Deze velden werden voor verschillende doeleinden aangelegd: bescherming, verdediging, het stoppen of desorganiseren van de vijandelijke opmars. Daarnaast werden zogenaamde ‘schijnmijnen velden’ aangelegd. Een dergelijk veld bevatte geen explosieven en had ten doel de vijandelijke opmars te vertragen. Het soort (antitank- of antipersoneelmijnen) en aantal gelegde mijnen binnen een mijnen veld was afhankelijk van de functie van het veld.

Na de oorlog zijn de mijnen velden in Nederland (voor zover bekend) in kaart gebracht in zogenaamde “mijnenboeken”. Deze mijnenkaarten zijn in het bezit van de EOD. ECG heeft bij de EOD navraag gedaan of er voor de onderzoeksgebieden mijnen velden zijn gedocumenteerd. Uit de door de EOD aangeleverde gegevens blijkt dat er geen geregistreerde mijnen velden hebben gelegen in en nabij het onderzoeksgebied.

2.10 LUCHTFOTO INTERPRETATIE

Luchtfoto’s uit de Tweede Wereldoorlog kunnen in een aantal gevallen een bruikbare bron vormen bij het vergaren van informatie betreffende de mogelijke aanwezigheid van Conventionele Explosieven.

2.10.1 DOEL VAN DE LUCHTFOTO INTERPRETATIE

Het primaire doel van de luchtfoto interpretatie is het vaststellen of een gebied zichtbaar betrokken is geweest bij oorlogshandelingen. Met andere woorden: zijn er sporen waarneembaar van kraters,

stellingen (militaire werken), vernielde of beschadigde bebouwing en andere oorlogs-gerelateerde handelingen. Ten gevolge van deze constatering kan een inschatting worden gemaakt of er een verhoogde kans bestaat op het aantreffen van achtergebleven Conventionele Explosieven. Luchtfoto's kunnen in de meeste gevallen als een betrouwbare bron worden geclassificeerd, waarmee tevens indicaties geografisch herleid en geverifieerd kunnen worden.

2.10.2 METHODIEK

Er zijn meerdere typen luchtfoto's, dit heeft onder andere te maken met de opnamehoek. De meest bruikbare voor interpretatie zijn de zgn. *verticals*. Het interpreteren van deze luchtfoto's gebeurt op diverse manieren. Eenvoudig gesteld: de foto's worden zo nauwkeurig mogelijk geanalyseerd op zichtbare verstoringen die mogelijk in verband staan met oorlogshandelingen. Een aantal van de geselecteerde foto's heeft de overlapping en kwaliteit om het stereoscopisch interpreteren (creëren van diepte voor dimensionaal inzicht door middel van het gebruik beeldparen) mogelijk te maken. Vervolgens worden middels georeferentie en georectificatie (door middel van ArcGIS, versie 10.6) de luchtfoto's zo exact mogelijk gepositioneerd op een recente ondergrond om de analyseresultaten te transponeren naar de hedendaagse situatie.¹⁹

2.10.3 GRENZEN EN MOGELIJKHEDEN VAN LUCHTFOTO INTERPRETATIE

Het hanteren van luchtfoto's bij explosievenonderzoek wordt sterk beïnvloed door een aantal kwaliteits- en randvoorwaarden:

- Beschikbaarheid van luchtfoto's van het gebied;
- Opnamedata;
- Beeldkwaliteit;
- Opnamehoogte en (brandpunt van) de gehanteerde lens (schaal);
- Beschikbare neveninformatie (bijv. bombardements- en aanvalsdatabank);
- Ondersteunende technische mogelijkheden (bijv. analoge of digitale interpretatie-systemen);
- Ervaring van het uitvoerende personeel met interpreteren/analyseren.

Daarnaast blijft een luchtfoto een momentopname van een situatie die bijvoorbeeld een week, een maand of een jaar later totaal anders zou kunnen zijn. Het is mogelijk dat een bomkrater of een loopgraaf op de ene foto wel, maar op een eerdere of latere luchtfoto niet (meer) zichtbaar is. Tussentijdse herstel- en/of dempwerkzaamheden en camouflage kunnen een vertekend/onvolledig beeld geven. Bovendien kunnen bijvoorbeeld: jaargetijden, bebouwing, schaduwwerking, wolken, puin, begroeiing en water een belemmerend effect hebben op het ontlenen van gegevens aan luchtfotografie.

¹⁹ Afhankelijk van de fotohoek (*verticals* - *split verticals* e.d.), vlieghoogte, de schaal, de gehanteerde fotolens, de beeldkwaliteit, de stabiliteit tijdens de vlucht van het fotograferende vliegtuig, de beschikbare georeferentiepunten, hoogteverschillen in het landschap en de georectificatie, treden er tijdens de georeferentie van de verschillende foto's afwijkingen (toleranties) van 5 meter tot maximaal 10 meter op. In dit onderzoek wordt een tolerantie van 5 meter gehanteerd.

2.10.4 INVENTARISATIE, SELECTIE EN INTERPRETATIE VAN HET GEHANTEERDE BEELDMATERIAAL

Voor dit onderzoek is er door ECG in samenwerking met de *Luftbilddatenbank Dr. Carls GmbH* een inventarisatie uitgevoerd van beschikbare luchtopnamen in de luchtfotocollecties van Wageningen University (WUR), de Topografische Dienst te Zwolle (TOPO), *National Collection of Aerial Photography* (NCAP) – *The Aerial Reconnaissance Archives* (TARA) te Edinburgh (Schotland). Van de in deze archieven beschikbare luchtfoto's van het onderzoeksgebied zijn er in totaal 11 luchtfoto's uit de periode 1944-1945 geïnterpreteerd op indicaties van oorlogshandelingen.

In het overzicht opgenomen op de volgende pagina zijn de opnamen beschreven welke voor de luchtfoto interpretatie zijn gebruikt.²⁰ Resumerend kan worden gesteld dat aan verschillende zijden van het onderzoeksgebied granaatinslagen zichtbaar zijn. Daarnaast zijn aan de westzijde van het onderzoeksgebied militaire werken waarneembaar. Daar de foto van 29 oktober de situatie het beste weergeeft, is deze opgenomen in tekening 257-018-TE-05. De aanduidingen op de tekening zijn op de oorspronkelijke foto's en dus niet door ECG aangebracht. Deze tonen een deel van de inslagen en stellingen.

²⁰ Bij de selectie van luchtfoto's is rekening gehouden met: opnamedatum in relatie tot oorlogshandelingen, kwaliteit van het fotobeeld en de schaal.

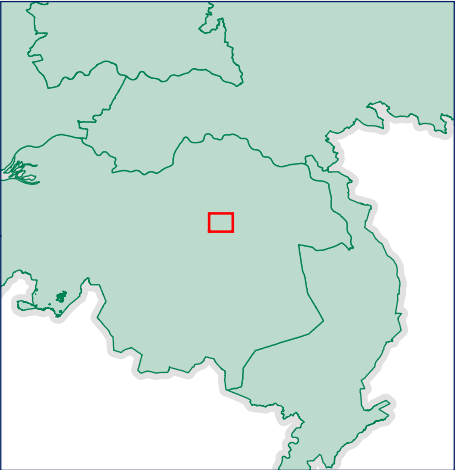
NR.:	DATUM:	SORTIE NR.:	SCHAAL (1:x):	BEELDNUMMER(s):	KWALITEIT:	ARCHIEF:	AANTAL:
01	28-03-1944	J-738	12.500	3158; 3159	Redelijk	TOPO	2
02	18-09-1944	7-3361	40.000	7005	Slecht	TARA	1
03	19-09-1944	106G-3002	7.900	3232; 4268; 4269	Redelijk	TOPO	3
04	06-10-1944	R4-993	16.800	4143	Matig	NCAP	1
05	29-10-1944	DT-SP1-NL	18.000	134	Redelijk	NARA	1
06	23-12-1944	7-3702	52.000	8011	Slecht	TARA	1
07	15-03-1945	16-1847	15.000	4072	Redelijk	TARA	1
08	02-09-1945	106G-LIB-295	15.000	4269	Goed	TARA	1

Tabel 4: Selectietabel van de beschikbare, bewerkte en geanalyseerde luchtfoto's ten behoeve van het onderzoek 'Kloosterlocatie te Veghel'.

257-018 OVERZICHT GEANALYSEERDE LUCHTFOTO'S

Esri Nederland, Community Map Contributors

LEGENDA

Onderzoeksgebied

DATUM:
1 NOVEMBER 2018
PROJECT NR.:
257-018-VO-01
TEKENING NR.:
257-018-TE-04
OPDRACHTGEVER:
BURO ONTWERP EN OMGEVING

0 100 200 400 METERS

SCHAAL: 1:12.000

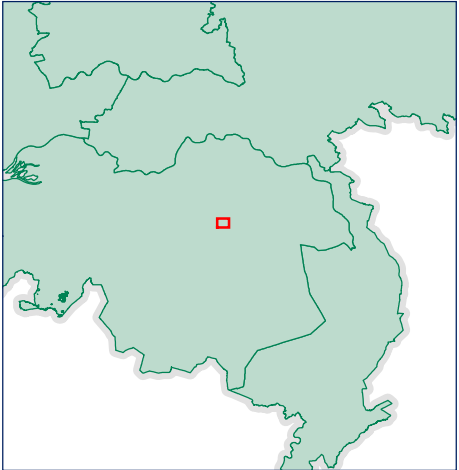
GETEKEND DOOR: ECG

BEZOEKADRES POSTADRES CONTACTGEGEVENS
Nieuweweg 212 Postbus 332 E-mail: info@ecg-group.nl
6603 BV Wijchen 6500 AH Nijmegen Telefoon: 024-6452409
Copyright 2018 Explosive Clearance Group BV

Esri Nederland, Community Map Contributors

Source: Esri, DigitalGlobe, GeoEye, Earthstar Geographics, CNES/Airbus DS, USDA, USGS, AeroGRID,

LEGENDA

Onderzoeksgebied

DATUM:
1 NOVEMBER 2018
PROJECT NR.:
257-018-VO-01
TEKENING NR.:
257-018-TE-05
OPDRACHTGEVER:
BURO ONTWERP EN OMGEVING

0 50 100 METERS

SCHAAL: 1:2.500

GETEKEND DOOR: ECG

BEZOEKADRES POSTADRES CONTACTGEGEVENS
Nieuweweg 212 Postbus 332 E-mail: info@ecg-group.nl
6603 BV Wijchen 6500 AH Nijmegen Telefoon: 024-6452409
Copyright 2018 Explosive Clearance Group BV

2.11 OVERZICHT OORLOGSHANDELINGEN UIT LITERATUUR, ARCHIEFMATERIAAL EN LUCHTFOTO’S

2.11.1 OVERZICHTSTABEL INDICATIES MET BETREKKING TOT HET ONDERZOEKSGBIED

In navolgend overzicht zijn de gegevens opgenomen welke zijn achterhaald uit hiervoor opgesomde geraadpleegde literatuur, archieven en luchtopnamen. In de tabel worden de locatie beschrijvingen nader getoetst op verificatie, herleidbaarheid en relevantie tot het onderzoeksgebied.

DATUM:	LITERATUUR:	NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
11-05-1940	Nederlandse troepen trokken zich terug uit de Peel-Raamstelling naar de westelijke oever van de Zuid-Willemsvaart, waaronder bij Veghel. De bruggen over de Zuid-Willemsvaart werden vernield, evenals de brug bij de Hoogstraat over de Aa. Dit leverde veel schade op. Er was veel glasschade en vele gebouwen raakten ook op andere wijzen zwaar of licht beschadigd. Het gebied ten westen van de Zuid-Willemsvaart was niet op verdediging ingericht. Snel werden schuttersputten gemaakt en gevechtsstellingen voor de zware mitrailleurs en voor de 6-veld kanonnen aangelegd. De Nederlandse troepen bleven daarnaast verstoken van artilleriesteun.²¹ Tweemaal stelde een 6 Veld een Duitse pantserwagen in de Hoofdstraat van Veghel met een voltreffer buiten gevecht.²² Infanterie voorkwam pogingen van het 481. Infanterieregiment om de Zuid-Willemsvaart over te steken.²³ De Nederlandse troepen bij Veghel gaven zich gewonnen toen het 456. Infanterieregiment bij Erp het kanaal passeerde.²⁴ Het Tweede Bataljon, 17^e Regiment Infanterie verdedigde het stuk ten zuidenwesten van Veghel tot een locatie ter hoogte van de Chrysantenstraat. Ten noorden daarvoor geschiedde de verdediging langs de Zuid-Willemsvaart door het Tweede Bataljon, 2^e Regiment Infanterie.²⁵ In Veghel moesten de Zusters Franciscanessen het moederhuis ontvluchten. Zuster Angelina beschreef de gang van zaken: ‘Bij het Kanaal werd flink gevochten na den middag. Ook door den Franciscushof vlogen kogels en het werd raadzaam voor de veiligheid de kelders op te zoeken. Aan den voorgevel van het Moederhuis waren veel ruiten stuk en terwijl wij ons veilig waanden in de onderaardse gewelven trokken de Duitse stoottroepen ons huis binnen, marcheerden door de gangen, wasten zich in het eerste het beste vertrek, dat ze zagen, vielen doodmoe op de bedden van Zusters en kinderen.’ Er werd besloten dat de zusters het moederhuis moesten verlaten. Zuster Gijsbertini zei hierover: ‘Wij trokken door onze tuin			De indicatie handelt over grondgevechten bij de Zuid-Willemsvaart. Deze bevindt zich op geruime afstand van het onderzoeksgebied. Ook de Hoofdstraat, waar twee pantserwagens buiten werking werden gesteld, bevindt zich buiten het onderzoeksgebied. Volgens de zusters vlogen kogels hen om de oren. Er zijn geen gegevens achterhaald die dit bevestigen. Daarnaast zijn er geen aanwijzingen dat de Duitsers die in het Moederhuis verbleven, CE zouden hebben gedumpt. De schade aan het Moederhuis kan worden verklaard door het springen van de burg over de Aa. De indicatie is derhalve niet relevant voor het huidige onderzoek.

²¹ F. Govers, *Corridor naar het verleden: Veghel een snijpunt in Oost-Brabant 1940-1945* (Hapert 1983) 42-44

²² Ibidem, 53.

²³ H. Amstersfoort en P. Kamphuis (red.), *Mei 1940. De strijd op Nederland grondgebied* (2^e herziene druk; Den Haag 2005) 234-235.

²⁴ Ibidem, 235.

²⁵ V.E. Nierstrasz, *De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, Mei 1940* (Den Haag 1953) 303; Govers, *Corridor naar het verleden*, 42.

DATUM:	LITERATUUR:	NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
	zodat wij bij het St. Josephziekenhuis uitkwamen. De kogels floten over onze hoofden, maar wij liepen gewoon door. ²⁶ Op 16 mei keerden de zusters terug. ²⁷			
07-08-1942		Schade-opgave aan het gemeentehuis te Veghel (adres Markt 1) ten gevolge van een bominslag in de nabijheid op deze dag. Er was glasschade. ²⁸		Het gemeentehuis te Veghel is herleidbaar tot de omgeving van het onderzoeksgebied. Er zijn geen gegevens aangetroffen die duiden op een bominslag in of direct nabij het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve niet relevant voor het huidige onderzoek.
29-08-1942	Rond 23.00 uur werd in de buurt van de Lambertuskerk geschoten op een Duitse officier in burger. Een uitvoerig onderzoek leverde niets op. ²⁹			De indicatie is incidenteel van aard en derhalve niet relevant voor het huidige onderzoek.
28-07-1943	Mosquito Mk XD- van het No. 139 Jamaica squadron verongelukt in de Gasthuisstraat te Veghel.³⁰ Mosquito Mk IV DZ458 XD- van het No. 139 squadron om 01.10 uur te Veghel.³¹ Het verliesregister meldt het verlies met volgnummer T2720 en als locatieomschrijving 'Veghel (Gasthuisstraat)'.³² Een Mosquito, die om 23.08 uur opsteeg van de basis Wyton met de opdracht tot een aanval op Duisburg, stortte om 02.10 uur neer in de Gasthuisstraat te Veghel. Dit is voor zover bekend het enige toestel dat in de bebouwde kom van Veghel voorkwam. De oorzaak van het ongeluk was onbekend.³³ De crashlocatie lag in de omgeving van het tegenwoordige pand Gasthuisstraat 35.³⁴	Om 23.08 uur vertrok een Mosquito met serienummer DZ458, behorende tot het 139 Jamaica Squadron naar Duisburg voor een afleidingsaanval. De Mosquito stortte op 28 juli omstreeks 01.20 uur neer in de Gasthuisstraat, tussen het ziekenhuis en de overweg en de beide bemanningsleden wisten zich met de parachute te redden. ³⁵		De locatie bevindt zich buiten het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve niet relevant voor het huidige onderzoek.
17-09-1944	Soldaten van de 101st Airborne Division bereikten Veghel. Het 501 ^e Regiment werd voor het grootste deel gedropt bij 'Dropzone A', gelegen bij Eerde. ³⁶ Tijdens de dropping schoot een Duitse militair in de Stationsstraat op burgers. Enkele Duitse soldaten trekken zich al schietend door de Marktstraat terug. ³⁷ Er waren in Veghel nog ongeveer 100 gewapende Duitsers. De ondergrondse en de Amerikanen werden op de Markt vanuit het begin van de Kalverstraat onder vuur genomen. Deze zochten dekking achter de brugmuur en vuurden terug. Tien Duitsers vonden in Veghel de dood, vijftig werden krijgsgevangen genomen en de rest vluchtte. ³⁸ De Duitsers vochten gedurende de		<u>101st Airborne Division, Tactical Operations</u> <i>'Some resistance from scattered enemy groups was encountered in the taking of VEGHEL, but no organized defense of the town was made by the enemy.'</i> ⁴¹	De indicatie handelt over de bevrijding van Veghel. De genoemde locaties Stationsstraat, Marktstraat, Markt en Kalverstraat bevinden zich in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Hoog in het Moederhuis vestigde zich een Amerikaan, maar er is geen aanleiding om uit te gaan van gedumpte CE. De indicatie is voor het huidige onderzoek daarom contextueel van aard.

²⁶ Govers, *Corridor naar het verleden*, 65-66.

²⁷ Ibidem, 87.

²⁸ Verzoek tot toekenning van een vergoeding wegens schade aan onroerende goederen, Markt 1 te Veghel, Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC), 7699 Gemeente Veghel, 1937-1969, inv. nr. 726.

²⁹ Govers, *Corridor naar het verleden*, 96.

³⁰ Eversteijn, *Bombardementen en verongelukte vliegtuigen*, 1629

³¹ Ibidem, 1631

³² Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945, *Verliesregister 1939-1945. Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog* (Den Haag 2008) 80.

³³ Govers, *Corridor naar het verleden*, 111.

³⁴ Traces of War, 'Crashlocatie De Havilland Mosquito Mk.IV DZ458 XD', <https://www.tracesofwar.nl/sights/103524/Crashlocatie-De-Havilland-Mosquito-MkIV-DZ458-XD.htm> (geraadpleegd 25 oktober 2018).

³⁵ Overzicht neergestorte vliegtuigen in Veghel, bladzijde 15, Openbare Bibliotheek Veghel, 1569 Documentatie Veghel, inv. nr. VEGHDOC.0778.

³⁶ Govers, *Corridor naar het verleden*, 191.

³⁷ Ibidem, 196-197.

³⁸ Ibidem, 199-200.

⁴¹ Tactical Operations of the 101st Airborne Division, The National Archives and Records Administration (NARA), RG407 Records of the Adjutant General's Office 1917- [AGO], Box 11753, inv. nr. 3101-0.3.

DATUM:	LITERATUUR:	NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
	hele dag verder en vielen Veghel met infanterie en tanks vanuit verschillende posities aan. ³⁹ Hoog in het Moederhuis vestigde zich een Amerikaan om van daaruit Duitsers onder vuur te nemen. ⁴⁰			
18-09-1944	Compagnie E kreeg de bewaking van het noordwestelijk deel van Veghel in handen. 's Nachts voerde een compagnie Duitse militairen langs de oostkant van de Zuid-Willemsvaart een verrassingsaanval uit, waarbij de Amerikanen van compagnie E werden teruggedrongen naar de hoofdverdedigingslinie. In totaal vonden er drie aanvallen plaats, waarvan de zwaarste uur om 04:00 uur. De aanvallen werden afgeslagen. ⁴²			De indicatie handelt over bevrijdingsgevechten bij Veghel. De indicatie is niet direct herleidbaar tot het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve voor het huidige onderzoek contextueel van aard.
19-09-1944	In Veghel werd een Duitse aanval vanuit het noordwesten afgeslagen. Na het invallen van de duisternis werd Compagnie E teruggedreven op de hoofdverdediging door een aanval van Duitse parachutisten. ⁴³ Het opgewekte bevrijdingsbeeld dat Veghel vertoonde, maakte vanaf de middag plaats voor gevoelens van angst en onzekerheid. De oorzaak was het neerkomen van Duitse granaten. ⁴⁴			De indicatie handelt over bevrijdingsgevechten bij Veghel. De indicatie is niet direct herleidbaar tot het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve voor het huidige onderzoek contextueel van aard.
20-09-1944	De situatie was zo dat het 3 ^e Bataljon van het 501 ^e regiment bij Eerde positie had. Het 1 ^e Bataljon had een missie langs het Zuid-Willemskanaal en het 2 ^e Bataljon nam de verdediging van Veghel waar. ⁴⁵ Veghel werd weer door zwaar Duits geschut beschoten. ⁴⁶			De indicatie handelt over bevrijdingsgevechten bij Veghel. De indicatie is niet direct herleidbaar tot het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve voor het huidige onderzoek contextueel van aard.
22-09-1944	De Duitsers zetten een aanval in op de Corridor ten noordoosten van Veghel, waar alleen het 2 ^e Bataljon van de 101 ^e Airborne Division was achtergebleven en de oost- en zuidoostkant van Veghel ter verdediging inrichtte. Verschillende huizen waren in brand geschoten. De Duitse aanval begon op het moment dat het 2 ^e Bataljon van het 506 ^e Regiment Veghel binnenreed. Deze reed richting de weg naar Uden de Duitsers, te weten een deel van <i>Kampfgruppe Walther</i> , tegemoet. Die kwamen reeds de Veghelse wijken binnen. Om 14.00 uur blokkeerden Duitse tanks de Corridor ten noordoosten van Veghel. Met steun van de Britse artillerie werd de aanval opgevangen. Het 1 ^e en 3 ^e Bataljon van de 101st Airborne Division keerden terug naar hun posities rond Veghel. ⁴⁷ Tegelijkertijd met de aanval op de weg naar Uden, rukten troepen van de 59 ^e Infanterie-Divisie vanuit Eerde op en vielen de verkeersbrug over de Zuid-Willemsvaart aan. Het	Ooggetuige J. de Hosson: 'De gebouwen van de zusters zijn zwaar getroffen; voltreffers door het dak van de kapel en op verschillende plaatsen in het huis. De Nieuwstraat ziet er ook verschrikkelijk uit. De zusters hebben enkele doden en zwaar gewonden.' ⁵³	<u>101st Airborne Division, History</u> <i>'This shelling was especially heavy, the entire town was being [onleesbaar] by German artillery throughout the day.'</i> ⁵⁴ <u>44 Royal Tank Regiment</u> <i>'16.04 C Sqdn Cmdr having taken up defensive positions at cross rds 486376 liased with the Inf who reported Enemy tks at 489364 and asked for one troop to move to fire psns between the river and rd in area 492368 where any further advance of enemy tks could be covered. This was duly carried out and the remaining troop with two Sqn HQ tks covered the cross rds previously mentioned. (...) RHQ moved to Veghel and took up posn at 481377.'</i> ⁵⁵	De indicaties handelen over bevrijdingsgevechten bij Veghel, waarbij duidelijk wordt dat diverse gebouwen van de Zusters schade oplopen door geschutsmunitie. De indicatie is derhalve relevant voor het huidige onderzoek en wordt in paragraaf 2.12 nader geanalyseerd.

³⁹ W.H. Keuchenius en J.M. Jongeneel, *Airborne : Sept. 44/Sept. 59, Veghel, 101st Airborne Division* (zonder plaats 1959) 12.

⁴⁰ A. Pigmans en N. Vreeswijk, '19 September 1944 bij de Zusters Franciscanessen in Veghel: een dag om nooit te vergeten', *D'n Tesnuzzik : Heemtijdschrift voor Beek en Donk* 26 (2006) 3-12, 5.

⁴² Govers, *Corridor naar het verleden*, 207.

⁴³ Ibidem, 219.

⁴⁴ H. Bollen, *Corridor naar de Rijn: Operatie Market Garden, september 1944* (Zutphen 1988) 117.

⁴⁵ Govers, *Corridor naar het verleden*, 225.

⁴⁶ Bollen, *Corridor naar de Rijn*, 150.

⁴⁷ Govers, *Corridor naar het verleden*, 233-235

⁵³ Verslag van de bevrijding van Veghel door J. de Hosson, bladzijde 10, Openbare Bibliotheek Veghel, 1569 Documentatie Veghel, inv. nr. VEGHDOC.0669.

⁵⁴ History of the 101st Airborne Division, NARA, RG407 Records of the Adjutant General's Office 1917- [AGO], Box 11752, inv. nr. 3101-0.1.

⁵⁵ War Diary 44 Bn Royal Tank Regiment Sept 44, Sheet No. 31, The National Archives, WO171, inv. nr. 873.

DATUM:	LITERATUUR:	NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
	gebied van de brug werd onder spervuur gelegd. Compagnie D van het 506^e Regiment schoot het 2^e Bataljon van de 101st Airborne Division te hulp. Met behulp van Britse kanonniers met 3,7 inch AA kanonnen en het 44^e Tank-Regiment werd deze aanval afgeslagen.⁴⁸ Het restant van de 327^e Glider Infanterie-Regiment met het 321 Glider Veldartillerie-Bataljon kwamen naar Veghel. Twee anti-tank-pelotons van het 327^e werden op de grote weg naar Uden opgesteld om een eventuele tankaanval af te slaan. Het 3^e Bataljonspeloton ging voorop. Het 1^e Bataljonspeloton sloot ook aan. Er ontstond een gevecht met twee Duitse tanks die op 150 meter het vuur openden. Een Britse munitietruck werd geraakt en explodeerde. Een van de tanks vloog in brand en de munitie van de tank begon eveneens te exploderen. Later werd ook de tweede tank met anti-tankvuur getroffen. De tweede tank werd ook vanuit andere positie beschoten. Kolonel Allen bracht zijn C-compagnie van het 327^e Glider Infanterie-Regiment naar het gebied ten noorden van Veghel. Deze naderden het spoorwegstation, draaiden af naar het westen en vielen vervolgens in kolonnes aan. Ze overvielen de Duitsers die ze precies ten westen van de Udenseweg aantroffen met een volle lading automatisch vuur. De succesvolle aanval werd afgeblazen toen het verzoek kwam de C-compagnie naar het spoorwegstation ten noorden van Veghel te brengen. Later die avond moest Allen met de rest van de divisie een totale verdediging opbouwen. Zijn bataljon werd ingezet ten westen van de autoweg naar Dinther en ten noordwesten in de buurt van het spoorwegstation. Ze werden beschoten met granaten, maar de mannen hadden zich goed ingegraven.⁴⁹ Een derde grote Duitse aanval werd vanuit het noorden ingezet. Duitsers vielen vanuit 's-Hertogenbosch langs de Zuid-Willemsvaart aan met als doel de spoorwegbrug te bereiken. Juist voor de brug sloegen een groep van het 2^e Bataljon van het 501^e Regiment en een peloton van Compagnie H van het 506^e Regiment, die voor de brug stellingnamen, de Duitsers terug.⁵⁰ Gedurende de hele dag gaf de Britse artillerie met ook de gepantserde eenheden steun aan alle in de verdediging zijnde bataljons. Er was voortdurend geluid van granaten en mortieren. Duitsers lieten zich tot aan de Zeven		<u>101st Airborne Division, Tactical Operations</u> <i>The town of VECHTEL was heavily shelled during the later afternoon and early evening.</i>⁵⁶ <u>327th Glider Infanterie-Regiment, S-2 Report</u> <i>'1800: Arrived at C.P. at church in Vechel. 1830: Enemy artillery began firing on C.P. [onleesbaar] was leaving and thought to be 105 mm. C.P. immediately moved into area near 473375.</i>⁵⁷ <u>327th Glider Infanterie-Regiment, Op. Rep., 2nd Bn</u> <i>'Arrived at Vechel at 1900. Moved into field west of church in Kangaroo [onleesbaar]. Received four barrages of 105 mm with heavy casualties. Moved at 2045 [onleesbaar] to 478378.</i>⁵⁸	

⁴⁸ Govers, *Corridor naar het verleden*, 235.

⁴⁹ Ibidem, 236-238.

⁵⁰ Ibidem, 238.

⁵⁶ Tactical Operations of the 101st Airborne Division, The National Archives and Records Administration (NARA), RG407 Records of the Adjutant General's Office 1917- [AGO], Box 11753, inv. nr. 3101-0.3.

⁵⁷ S-2 Report of the 327th Glider Infanterie-Regiment, RG407 Records of the Adjutant General's Office 1917- [AGO], Box 11753, inv. nr. 3101-0.3.

⁵⁸ Operation Report of the 2nd Battalion of the 327 Glider Infanterie-Regiment, RG407 Records of the Adjutant General's Office 1917- [AGO], Box 11753, inv. nr. 3101-03.

DATUM:	LITERATUUR:	NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
	Eikenlaan zien. De bewoners vluchtten in de kelders van het Moederhuis van de Zusters en in het ziekenhuis. Steeds beukten slagen op straten waar eerder de bevrijding was gevierd. ⁵¹ Een granaat raakte het dak van de kapel van het klooster. In de grote kelder onder de kapel sloeg een mortier in. ⁵²			
22-09-1944 t/m 23-09-1944	De Kampfgruppe Walther voerde met een granatenregen de hele nacht druk uit op de Amerikanen in Veghel. ⁵⁹	Oorlogsschade door granaatinslagen op 22 september en 23 september aan de panden Deken van Miertstraat 14 (Meisjesschool, vermelding ‘ granaatinslag en beschieting ’) en Middegalsepad 7 en 11. ⁶⁰ Bij de schadeopgave Middegalsepad 11 wordt gesteld dat het om Britse granaten ging. ⁶¹		De indicaties handelen over bevrijdingsgevechten bij Veghel. Het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving zijn door granaatinslagen getroffen. De indicatie is derhalve relevant voor het huidige onderzoek en wordt in paragraaf 2.12 nader geanalyseerd.
23-09-1944	’s Ochtends vielen Duitse troepen het zuidelijke gedeelte van Veghel aan in het gebied van het 2^e Bataljon van het 501^e Regiment. Vooral Compagnie E leverde een zwaar gevecht, hoewel het om een aanval op kleine schaal ging. Er werd met zwaar mortiervuur op de Bataljonspositie geschoten. Om 13.00 uur vielen zij opnieuw aan, vooral op het gebied van Compagnie D. Ten westen van Veghel werden diverse kleine aanvallen uitgevoerd op de posities van het 1^e Bataljon van het 327^e Glider Infanterie-Regiment. Het 506^e Regiment kreeg de opdracht de Corridor van Veghel naar Uden vrij te maken. Ze maakten hiervoor contact met de Britse Grenadier Guards, die met hun tanks terugkwamen vanuit het noorden om te helpen. Zij slaagden erin de Corridor terug in handen te krijgen.⁶² In de nacht van 23 op 24 september trokken de Duitsers zich terug uit het gebied ten zuidoosten van Veghel. Zij trokken richting Deurne.⁶³	Ooggetuige J. de Hosson: ‘Het Moederhuis is nu nog zwaarder getroffen als Vrijdag. (...) Het aantal burgerslachtoffers is betrekkelijk gering, ongeveer twintig mensen werden door de granaten gedood, waarvan zes in het moederhuis.’⁶⁴ Ooggetuige B. Koning: Duitse soldaten van Kampfgruppe Walther drongen Veghel binnen, maar konden de Engelsen en Amerikanen niet verdrijven. De 107^e Brigade beet de spits af bij het afsnijden van de Corridor. Gedurende de hele dag werd fel gevochten, waarbij geen der beide partijen enige winst boekte. In de strijd hadden de Duitsers krijgsgevangenen gemaakt van onderdelen van de 7^e tankdivisie, de 15^e Schotse Hooglanderdivisie en de 101st Airborne Division. Delen van deze divisies vochten in Veghel.⁶⁵		De indicaties handelen over bevrijdingsgevechten bij Veghel. Het Moederhuis wordt als exacte locatie genoemd. Het is nog zwaarder getroffen dan vrijdag 22 september. De indicatie is derhalve relevant voor het huidige onderzoek en wordt in paragraaf 2.12 nader geanalyseerd.
24-09-1944	De gevechten spelen zich deze dag in de omgeving van Eerde af. De Duitse legerleiding besloot om de aanval op de bruggen van Veghel over te laten nemen door Kampfgruppe Chill, want de krachten van de 59^e Infanterie-Divisie waren niet langer toereikend. In Veghel zat nog steeds een deel van de bevolking in de schuilkelder, daar regelmatig projectielen overvlogen.⁶⁶			De indicatie handelt over bevrijdingsgevechten bij Veghel. De indicatie is niet direct herleidbaar tot het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve voor het huidige onderzoek contextueel van aard.
25-09-1944	Het Duitse bataljon Ohlers slaagde erin de spoorwegbrug over de Zuid-Willemsvaart tot op 100 meter te naderen. Duitse militairen drongen door tot in fabrieksgebouwen		<u>2nd TAF</u> ‘ <i>Bridge E.480376 intact. Fires at Veghel (E.4837).</i> ’ ⁶⁹	De indicatie handelt over bevrijdingsgevechten bij Veghel. De Hoogstraat is tot de omgeving van het onderzoeksgebied herleidbaar. De granaatinslagen

⁵¹ Govers, *Corridor naar het verleden*, 233-239.

⁵² B. van Wanrooij-Naus, ‘De oorlog vanuit een klooster in Veghel’, *Van Vehchele tot Veghel : periodiek van de Heemkundekring Vehchele* 26 (2006) 13-28, 21-23.

⁵⁹ J. Didden en M. Swarts, *Brabant Bevrijd* (Hulst 1993) 86.

⁶⁰ Opgave oorlogsschade R.K. Meisjesschool voor U.L.O., BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 751; Aangifte van schade aan onroerende goederen Middegalsepad 7, BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 750; Aangifte van schade aan Middegalsepad 11, BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 750.

⁶¹ Aangifte van schade aan Middegalsepad 11, BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 750.

⁶² Govers, *Corridor naar het verleden*, 243-244.

⁶³ Ibidem, 244.

⁶⁴ Verslag van de bevrijding van Veghel door J. de Hosson, bladzijde 11, Openbare Bibliotheek Veghel, 1569 Documentatie Veghel, inv. nr. VEGHDOC.0669.

⁶⁵ De strijd om Veghel in de zomer van 1944, door Majoor B. Koning, BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 650.

⁶⁶ Govers, *Corridor naar het verleden*, 253

⁶⁹ Sheet No. 1643, 25th september 1944, The National Archives, AIR 37, inv. nr. 715.

DATUM:	LITERATUUR:	NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
	langs het kanaal en werden weer teruggeslagen. Duitsers schoten vanaf het kanaal recht in de Hoogstraat.⁶⁷ Zuster Gijsbertini: ‘Zo’n veertig granaten hebben wij wel op het huis gehad en honderden in de tuin. De helft van de bomen lag tegen de vlakte. Het dak van het klooster zat vol met gaten. De eerste granaat die op Veghel viel kwam op de kapel terecht, daar had niemand op gerekend. Niemand is daar echt door geraakt, alleen is wel de helft van een gewelf naar beneden gekomen. Een tweede is neergekomen in de hoek bij een Biechtstoel. (...) Toen wij in de kelders zaten is er ook een granaat bij de ingang van de kelder van de kapel tegen een deurstijl geschampt/afgeketst, een andere kelder in waar mensen schuilden. (...) Een andere zuster die nog bovengronds was, maar toen de beschieting begon de kelder in wilde vluchten is vlak voor de kapel door een granaat getroffen (...) Voor de rest zaten wij goed voorzover datgene wat boven neerviel maar niet in brand vloog. Wij hebben toch zeker wel een paar maanden in de kelder moeten slapen; de slaapzalen boven lagen open. In de kerktoren is een granaat terechtgekomen die niet ontploft is en die er naderhand heel voorzichtig is uitgehaald. Bijna alle granaten, groot en klein, kwamen vanuit de richting Erp.’⁶⁸	 Kapel van de Zusters (bron: collectie A.F. Oomen).	<u>44 Royal Tank Regiment</u> '06.40 (...) <i>During this period RHQ which was at 472376 and the surrounding area was shelled fairly hy with 75 and 88 mm.</i>'⁷⁰	waar zuster Gijsbertini over verhaalt, zijn direct tot het onderzoeksgebied herleidbaar. De indicatie is derhalve relevant voor het huidige onderzoek en wordt in paragraaf 2.12 nader geanalyseerd.
26-09-1944	Ooggetuige Oomen: 'In de Kerkstraat is buiten de kapotte ruiten weinig te zien van treffers, maar om de hoek in de Nieuwstraat is het een vreeselijk gezicht. Het begint al met de kerk. De toren heeft vier treffers; het dak van de kerk is zoowat doorzeefd; ook de linkervleugel van het Moederhuis is doorzeefd. Aan den anderen kant woont er niemand meer in de huizen. Zoowat alle pannen eraf, alle ruiten eruit. De voorkant lag niet in de trefrichting van het geschut. Wel zie ik door de kapotte ramen, dat er aan den achterkant ook vele treffers moeten zitten, want in verschillende huizen liggen hopen puin. In de Kleine Kerkstraat heeft een klein huisje ook een treffer gekregen; het ligt heelemaal in elkaar.’⁷¹	 Kerk en het Moederhuis (bron: collectie A.F. Oomen).		De indicatie gaat over de gevolgen van de gevechten bij Veghel. De locatie is herleidbaar tot het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving. De indicatie is derhalve relevant voor het huidige onderzoek en wordt in paragraaf 2.12 nader geanalyseerd.
27-09-1944 t/m 06-10-1944	Het militair verkeer rolde weer over de Corridor. Het 501^e Regiment verdedigde Veghel vanuit het westen en noordwesten, gesteund door het 907^e, de Batterij A van het 81^e en Compagnie A van de Genie. Het 327^e heeft een bataljon in de linie ten noordoosten van Veghel. De 59^e			De indicatie handelt over bevrijdingsgevechten bij Veghel. De indicatie is niet direct herleidbaar tot het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve voor het huidige onderzoek contextueel van aard.

⁶⁷ Govers, *Corridor naar het verleden*, 256.

⁶⁸ Ibidem, 258.

⁷⁰ War Diary 44 Bn Royal Tank Regiment Sept 44, Sheet No. 36, NARA, WO171, inv. nr. 873.

⁷¹ Govers, *Corridor naar het verleden*, 265.

DATUM:	LITERATUUR:	NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
	Infanterie-Divisie beperkte zich in deze periode tot het zoveel mogelijk verstoren van de Corridor. ⁷²			
08-10-1944		Ooggetuige J. de Hosson: ‘(...) weer zo’n suizerd kwam overzeilen uit de richting van Schijndel. Hij was maar alleen. Maar na een half uurtje kwam nummer twee, om half elf nummer drie. (...) Voorbijkomende vluchtelingen vertelden dat in een gebouwtje op het terrein van de zusters een voltreffer terecht gekomen was. (...) De moffen hebben weer op de kerk gemikt, dat is altijd een gemakkelijk richtpunt. Bij slager van Weert in de tuin ligt een onontplofte granaat. Het beest is de grond ingegaan, ongeveer anderhalve meter onder het zand doorgeschoven, toen weer boven aarde gekomen en daar met een kwartslag blijven liggen. (...) Hij is 62 cm lang en heeft een middellijn van 155 mm.’ ⁷³		De indicatie duidt op granaatinslagen in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve relevant voor het huidige onderzoek en wordt in paragraaf 2.12 nader geanalyseerd.
Bevrijding	In Veghel was er niet één huis zonder schade. De Openbare School, de Ambachtsschool, de Bolken, de Gouden leeuw, Van Hout, Verbakel, Van den Oever, Klomp, de Zusters Franciscanessen, de Lambertuskerk; allen hebben voltreffers te verduren gehad.⁷⁴ In de schuilkelder onder de kapel van de Zusters Franciscanessen kwam een voltreffer terecht. Hierbij kwamen vier zusters om het leven alsmede een tuinman. Diverse personen raakten door granaatscherven gewond.⁷⁵ Oosten vond op ongeveer 6 meter voor de hoofdingang van de kerk een opengebarsten granaat.⁷⁶ In een van de gebouwen van de Zusters van Franciscanessen richtten de Amerikanen een noodhospitaal in.⁷⁷ Het Rode Kruis werd geïnstalleerd in de spreekkamers “Clara” en “Theresia”.⁷⁸ Nadat de zusters uit hun schuilkelders kwamen en de tuin in liepen, zagen ze dat het een grote ravage was. Er waren gaten in de grond, kapotgeschoten bomen en afgerukte takken.⁷⁹ Opgave van een onontplofte granaat in de tuin van C.A. Broeders, Molenstraat 53.⁸⁰	Ooggetuige J. Lintermans: ‘Later bleek dat volgens de zusters in de Nieuwstraat de eerste granaat bij hun op de kapel terecht was gekomen, en dat zij er wel zo’n veertig op het huis hebben gehad en honderden in de tuin.’⁸¹ Ooggetuige J. de Hosson: ‘Omdat de parochiekerk door een paar voltreffers geraakt is en voorlopig niet gebruikt kan worden heeft Mijnheer de Deken een nieuwe regeling getroffen voor de gewone parochiele diensten. Hij zelf zal met kapelaan van Amelsfoort en Pater Bouwmans het herderlijk ambt uitoefenen in de congregatiekapel, die maar een voltreffer heeft gehad boven de deur en weer hersteld is.’⁸²		De indicatie duidt op granaatinslagen in het onderzoeksgebied en de directe omgeving ervan. De indicatie is derhalve relevant voor het huidige onderzoek en wordt in paragraaf 2.12 nader geanalyseerd.
Bezettingsschade	De Duitse Weermacht bezette vanaf 20 april 1942 vijf schoolgebouwen, waaronder de R.K. Kweekschool en ULO	Bezetting Deken van Miertstraat 14 ⁸⁶ : 20-04-1942 t/m 15-05-1943: Duitse leger 25-05-1943 t/m 09-06-1943: Duitse leger 03-12-1943 t/m 16-09-1944: Duitse leger		De indicatie duidt op de vordering van gebouwen in het onderzoeksgebied en de directe omgeving ervan. Er zijn geen aanvullende gegevens aangetroffen die

⁷² Govers, *Corridor naar het verleden*, 263.

⁷³ Verslag van de bevrijding van Veghel door J. de Hosson, bladzijde 14, Openbare Bibliotheek Veghel, 1569 Documentatie Veghel, inv. nr. VEGHDOC.0669.

⁷⁴ Ibidem, 264.

⁷⁵ Ibidem, 271.

⁷⁶ Ibidem, 275.

⁷⁷ Van Wanrooij-Naus, ‘De oorlog vanuit een klooster in Veghel’, 19.

⁷⁸ Pigmans en Vreeswijk, ‘19 September 1944 bij de Zusters Franciscanessen in Veghel: een dag om nooit te vergeten’, 5.

⁷⁹ Van Wanrooij-Naus, ‘De oorlog vanuit een klooster in Veghel’, 23.

⁸⁰ Lijst van gevaarlijke projectielen in de gemeente Veghel, 1^e aanvulling, Semistatisch Archief Ministerie Defensie, Archief Mijn- en Munitieopruimingsdienst, inv. nr. 53

⁸¹ Tweede wereldoorlog 1940-1944; bezetting en bevrijding van Veghel; door J. Lintermans, toen 7 jaar, Openbare Bibliotheek Veghel, 1569 Documentatie Veghel, inv. nr. VEGHDOC.0958.

⁸² Verslag van de bevrijding van Veghel door J. de Hosson, bladzijde 13, Openbare Bibliotheek Veghel, 1569 Documentatie Veghel, inv. nr. VEGHDOC.0669.

⁸⁶ Vragenlijst betreffende Deken van Miertstraat 14, BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 751.

DATUM:	LITERATUUR:	NATIONALE ARCHIEVEN	INTERNATIONALE ARCHIEVEN	HERLEIDBAARHEID & RELEVANTIE ONDERZOEKSGBIED:
	van de Zusters Franciscanessen. De bezetting duurde tot en met 15 mei 1943.⁸³ De Duitse Weermacht bezette op 3 december 1943 de spreekkamers, kamertje van Moeder Juliana, vestiaire en de beide refters en de gymnastiekzaal van de R.K. Kweekschool en ULO van de Zusters Franciscanessen.⁸⁴ In de toren van de Lambertuskerk bevond zich een Duitse uitkijkpost. De pastorie werd door de Duitsers gebruikt als stafkwartier. Het Patronaatsgebouw werd in gebruik gehouden door troepen van de montage-afdeling '979'.⁸⁵	20-09-1944 t/m 15-09-1945: Engelsen en Canadezen Bezetting Middegaalsepad 7⁸⁷: 20-09-1944 t/m 03-10-1944: Canadezen 04-10-1944 t/m 23-09-1945: Engelsen Bezetting Middegaalsepad 11⁸⁸: 20-09-1944 t/m 01-07-1945: Geallieerden Bezetting Middegaalsepad 12⁸⁹: December 1943 t/m 20-09-1944: Duitse leger 20-01-1945 t/m 15-09-1945: Engelsen		erop duiden dat er CE zou zijn gedumpt. De indicatie is derhalve niet relevant voor het huidige onderzoek.

Tabel 5: Overzichtstabel oorlogshandelingen/indicaties met verwijzingen naar (de omgeving van) het onderzoeksgebied.

⁸³ Govers, *Corridor naar het verleden*, 138.

⁸⁴ Ibidem, 139.

⁸⁵ Ibidem, 137-139

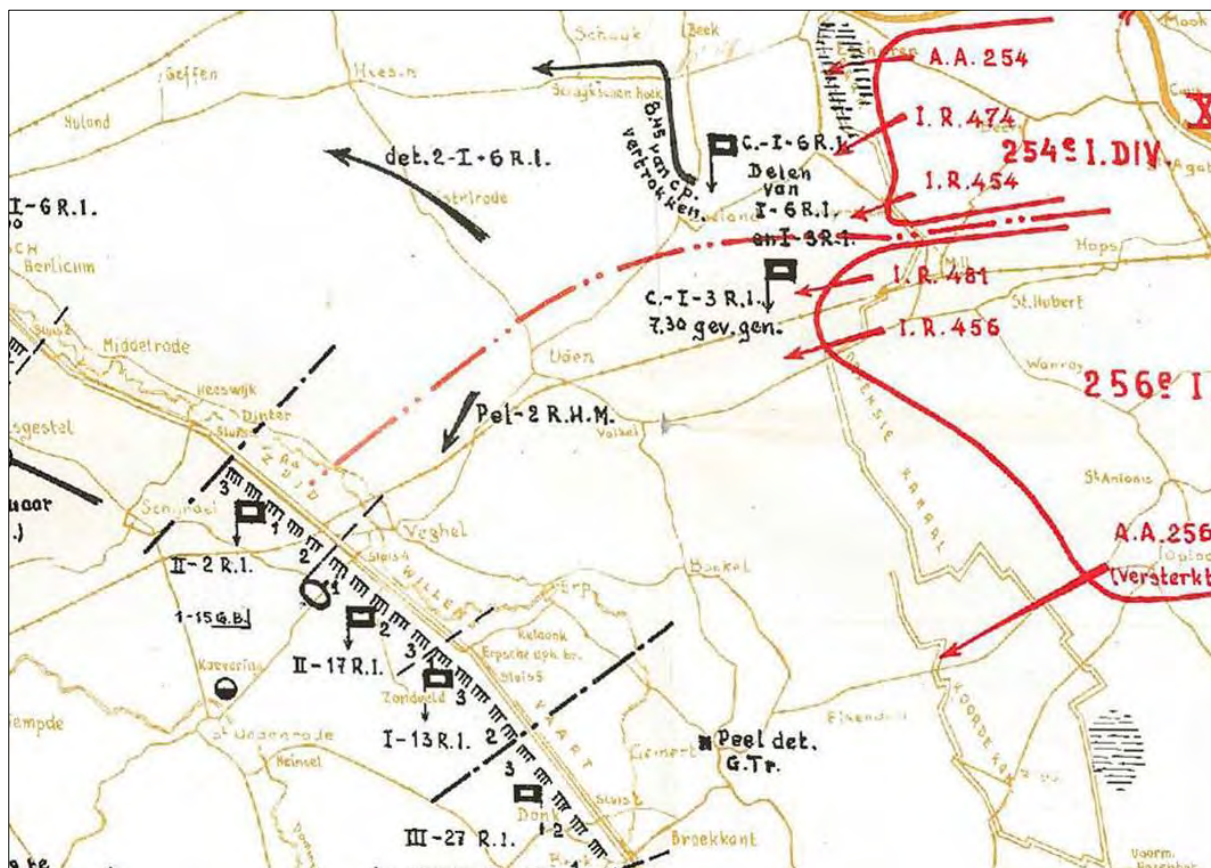
⁸⁷ Aangifte van schade aan Middegaalsepad 7, BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 750.

⁸⁸ Verklaring betreffende de vordering van pand Middegaalsepad 11, BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 750.

⁸⁹ Aangifte van schade aan Middegaalsepad 12, BHIC, 7699 Gemeentebestuur Veghel, 1937-1969, inv. nr. 750.

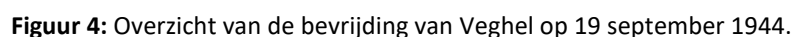
2.11.2 BEELDMATERIAAL AFKOMSTIG UIT LITERATUUR EN ARCHIEVEN

Situatieschets 11 mei 1940

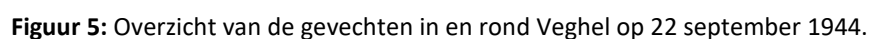
Figuur 3: Overzicht van de verdediging van de Zuid-Willemsvaart bij Veghel op 11 mei 1940

Bron: Nierstrasz, *De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant*, Kaart 10

Bron: The National Archives and Records Administration, RG407, 101st Airborne Division, Box 11752.

Situatieschets 22 september 1944

Bron: Didden en Swarts, *Brabant Bevrijd*, 79.

2.12 ANALYSE INDICATIES UIT INDICATIE ONDERZOEK

Conform paragraaf 6.5.2 van het WSCS-OCE is in de overzichtstabel in *paragraaf 2.11* per achterhaalde indicatie getracht aan de hand van tenminste twee onafhankelijk en verifieerbare bronnen tot de conclusie te komen of er voldoende aanwijzingen zijn om gebieden als verdacht of onverdacht aan te merken. Daarnaast hanteert ECG met betrekking tot indicaties welke zijn achterhaald op basis van luchtfoto-interpretatie het uitgangspunt dat deze in veel gevallen voldoende feitelijk zijn om zonder verificatie van een tweede bron als uitgangspunt bij het trekken van een onderbouwde conclusie te dienen.

Uit literatuur – met daarin onder andere getuigenverslagen en foto's – en archiefstudie blijkt dat het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving in september en oktober 1944 meerdere malen door granaatinslagen werd getroffen. Hoewel de inslagen in het onderzoeksgebied niet op luchtfoto's waarneembaar zijn, acht ECG de indicatie voldoende geverifieerd om verdacht gebied aan te merken.

Het bovenstaande resulteert in het navolgende schematische overzicht van mogelijke oorzaken voor de aanwezigheid van conventionele explosieven binnen het onderzoeksgebied:

Figuur 6: Schema met achterhaalde oorzaken/scenario's voor indicaties betreffende de vermoedelijke aanwezigheid van CE.

3 HET CONTRA-INDICATIE ONDERZOEK

In het onderzoeksgebied kunnen na de oorlog activiteiten hebben plaatsgevonden die de kans op de aanwezigheid van Conventionele Explosieven kunnen beïnvloeden. Dit betreft bijvoorbeeld grondroerende werkzaamheden (zoals ontgravingen, de aanleg van wegen en watergangen, agrarische activiteiten, bouw van opstallen en andere grondroerende werkzaamheden) waarbij veronderstelt mag worden dat bij deze werkzaamheden eventuele aangetroffen CE zijn gemeld en geruimd. Er kunnen activiteiten hebben plaatsgevonden waarbij grond is aangevoerd welke mogelijk CE bevatten (redepositie). Onder contra-indicaties worden ook opsporingswerkzaamheden door zowel de EOD (en haar voorgangers) en civiele opsporingsbedrijven verstaan.

3.1 BEELDVERGELIJKING TEN BEHOEVE CONTRA-INDICATIE ONDERZOEK

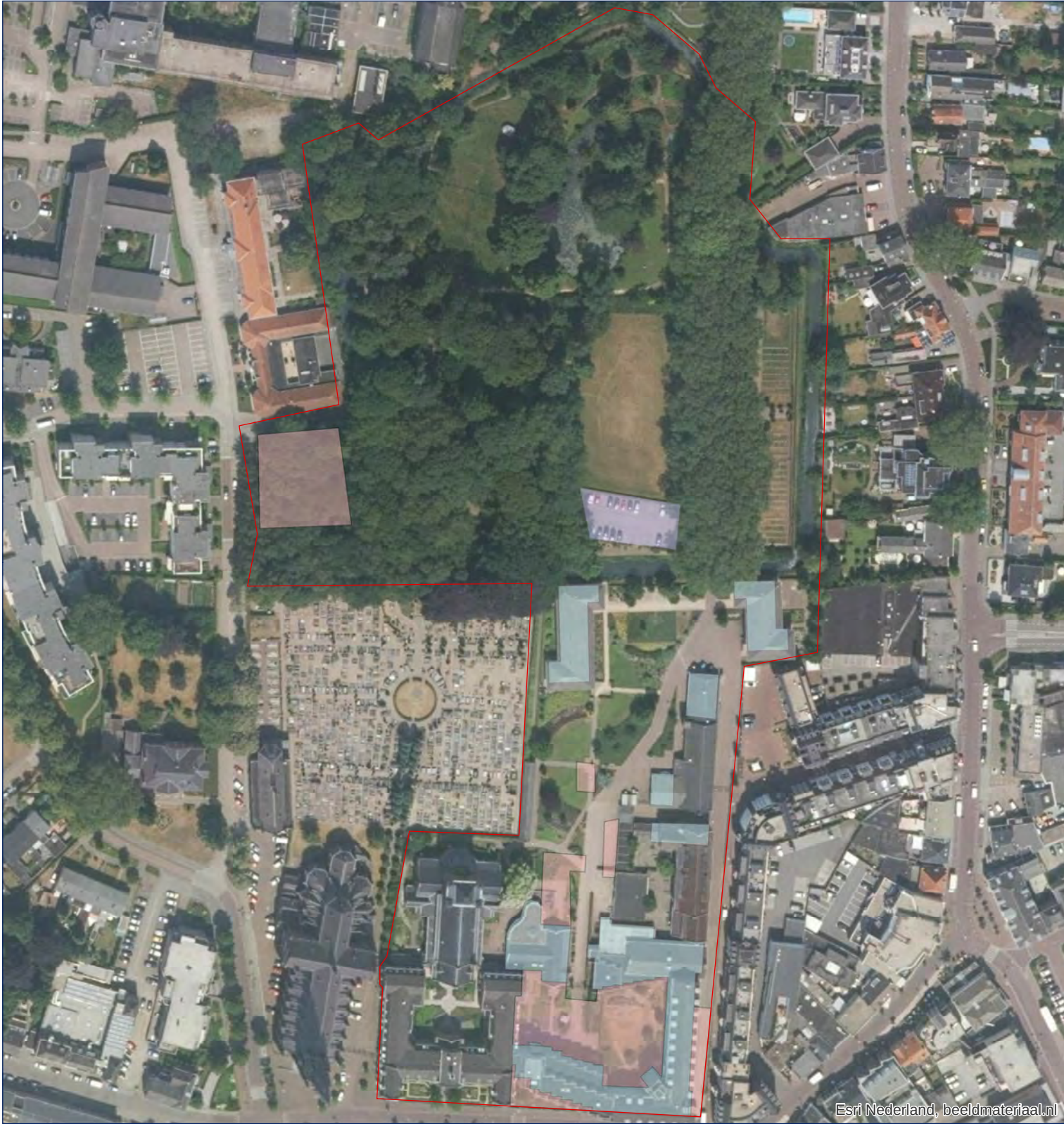
Het vaststellen van grondroerende activiteiten gebeurt conform het gestelde in het WSCS-OCE, deels aan de hand van beeldvergelijking van satellietbeelden met luchtfoto's uit het tijdvak 1939-1945. De navolgende tekening 257-018-TE-06 toont de beeldvergelijking tussen huidige satellietbeelden en een luchtopname van 2 september 1945.

De beeldvergelijking toont diverse naoorlogse veranderingen. Binnen het onderzoeksgebied is te zien dat het zigzaggebouw naoorlogs is aangelegd en dat andere bebouwing daarvoor heeft moeten wijken. Tevens zijn ten oosten van de kapel en ten noorden het van het – eveneens nieuwe – internaat nieuwe gebouwen aangelegd of is bestaande bebouwing uitgebreid. In de kloostertuin is naoorlogs een parkeerplaats gecreëerd en aan de Mr. van Coothstraat heeft een pand plaatsgemaakt voor uitbreiding van bebouwing.

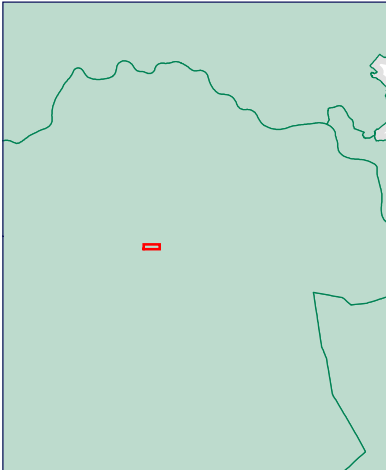
257-018 BEELDVERGELIJKING SEPTEMBER 1945 - HEDEN

Esri Nederland, Community Map Contributors

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

Esri Nederland, Community Map Contributors

LEGENDA

- Onderzoeksgebied
- Nieuwe bebouwing
- Gesloopte bebouwing
- Parkeerplaats

DATUM:

16 NOVEMBER 2018

PROJECT NR.:

257-018-VO-01

TEKENING NR.:

257-018-TE-06

OPDRACHTGEVER:

BURO ONTWERP EN OMGEVING

0 45 90 METERS

SCHAAL: 1:2.000

GETEKEND DOOR: ECG

BEZOEKADRES

NIEUWEWEG 212

6603 BV WIJCHEN

POSTADRES

POSTBUS 332

6500 AH NIMEGEN

CONTACTGEGEVENS

E-MAIL: INFO@ECG-GROUP.NL

TELEFOON: 024-6452409

WEB: WWW.ECG-GROUP.NL

COPYRIGHT 2018 EXPLOSIVE CLEARANCE GROUP

3.2 OVERIGE GEGEVENS BETREFFENDE NAOORLOGSE WERKZAAMHEDEN

Buro Ontwerp & Omgeving heeft voor het voorliggende onderzoek rapportages van archeologisch en bouwhistorisch onderzoeks- en adviesbureau BAAC aangeleverd. Dit bureau leverde in augustus 2018 rapportages betreffende bouw- en tuinhistorische verkenning van het onderzoeksgebied op. Uit de bouwhistorische verkenning kan de volgende contra-indicatieve informatie worden ontleend:

- Het internaatgebouw stamt uit 1955 en is geplaatst op de locatie waar eerder het Bernardusklooster stond. Het klooster werd gesloopt ten behoeve van het internaat.⁹⁰ In de jaren tachtig vond een ingrijpende verbouwing van het internaatgebouw plaats. Met name in de periode 1987-1988 ging het pand op de schop. In de oksel van het pand werd een deel aangebouwd en het gymnastieklokaal werd aan één zijde ingebouwd.⁹¹
- De bouw van de ULO is vermoedelijk in 1940 afgerond. Het gebouw kende oorspronkelijk een rechthoekig grondplan. Latere aanbouw heeft ervoor gezorgd dat het gebouw tegenwoordig een L-vorm heeft.⁹²
- In het verlengde van de ULO werd ook rond 1940 het washuis gebouwd. De tegenwoordige L-vorm kwam tot stand door een vroege verbouwing.⁹³
- In de jaren tachtig werd het voormalige Sint Jozefgesticht, dat later ook als kweekschool werd gebruikt, gesloopt. Dit gebouw lag tussen het moederhuis en het internaat. Op deze plaats werd in 1987 en 1988 het zigzaggebouw geplaatst.⁹⁴ Tegelijk met het zigzaggebouw werd een verbindingsgang gemaakt tussen het moederhuis en de gymnastiekzaal aan het internaat.⁹⁵
- Rond 1950 werd bij het kerkhof een veranda aangelegd. Het gebouw doet tegenwoordig dienst als fietsenstalling.⁹⁶
- Bij de voormalige gebouwen van de ULO zijn garageboxen gebouwd. Deze waren op kadastrale hulpkaarten voor het eerst zichtbaar op die van 1981. Daarnaast was de ULO uitgebreid met een houten barak.⁹⁷
- Achter het washuis werden in 1999 twee nieuwe appartementencomplexen gebouwd. Het betreft de panden Deken van Miertstraat 10 en 12.⁹⁸
- In 2013 verrees bij de kapel een nieuw ontmoetingsgebouw.⁹⁹

Van bovenstaande gegevens ontbreekt de maatvoering. Resumerend kan worden gesteld dat de bevindingen uit de beeldvergelijking door bovenstaande informatie kunnen worden verklaard. Op de volgende bladzijde volgt in figuur 7 een overzichtskaart van de tegenwoordige bebouwing.

⁹⁰ BAAC, 'Bouwhistorische verkenning Deken van Miertstraat 8, Veghel' (rapportnummer B-18.0154, 16 augustus 2018) 6.

⁹¹ Ibidem, 52-53

⁹² Ibidem, 47-48

⁹³ Ibidem, 59

⁹⁴ Ibidem, 64

⁹⁵ Ibidem, 70

⁹⁶ Ibidem, 67.

⁹⁷ Ibidem, 69.

⁹⁸ Ibidem, 70-71.

⁹⁹ Ibidem, 71.

Afbeelding: Overzichtskaart met moederhuis (1), gasthuisvleugels (2), kapel (3), wasserij (4), ULO (5), internaat (6), zigzaggebouw (7), veranda/fietsenstalling (8), recente nieuwbouw (9, 10 en 11).

Figuur 7: Overzicht van hedendaagse gebouwen in het onderzoeksgebied.

Bron: BAAC, 'Bouwhistorische verkenning Deken van Miertstraat 8', 4.

Zoals vermeld heeft BAAC ook een tuinhistorische verkenning uitgevoerd. Hieruit kunnen de volgende contra-indicatie gegevens worden ontleend:

- De hoofdstructuur van de tuin is na 1958 aangepast. De laan achterin het Franciscushof is onderbroken ten behoeve van woningbouw aan de Stationsstraat. Dit had gevolgen voor het halfronde tracé, dat verdere aantasting kende door de parkeerplaats en toegangsweg die werden aangelegd. In 1999 werd de Koepelkapel en het padenpatroon eromheen gesloopt.¹⁰⁰
- In 1939 is de begraafplaats van de zusters naar zijn huidige locatie verplaatst naar de oostkant van de tuinlaan. De begraafplaats is door de tijd heen uitgebreid.¹⁰¹
- In 1982 werd de binnentuin gewijzigd, waarbij de hoofdstructuur in principe onaangetast bleef. Het ging om het creëren van een rondwandeling, het maken van zitplaatsen in de tuin en er werd een aantal rozenperken aangelegd.¹⁰²
- Eind jaren negentig werd als gevolg van afstoting van het noordelijke deel van de parktuin een nieuw grachtgedeelte gegraven. Enkele bruggen zijn na oorlogs van een nieuw en breder betondek voorzien.¹⁰³
- Het padenstructuur in het wandelbos ten noorden van de tuinvijver stamt van na 1968.¹⁰⁴
- Een deel van de huidige buitentuin ligt op de plaats waar eerst een schoolgebouw, meer specifiek de huishoudschool, stond.¹⁰⁵

Van bovenstaande gegevens ontbreekt eveneens de maatvoering. Resumerend kan worden gesteld dat de bevindingen uit de beeldvergelijking door bovenstaande informatie worden verklaard. Daarnaast zijn aanvullende gegevens achterhaald, die niet op basis van een beeldvergelijking kunnen worden vastgesteld.

¹⁰⁰ BAAC, 'Tuinhistorische verkenning Franciscushof, Deken van Miertstraat 8, Veghel' (rapportnummer B-18.0154_tuin, 16 augustus 2018) 10-12.

¹⁰¹ Ibidem, 13.

¹⁰² Ibidem, 16.

¹⁰³ Ibidem, 18.

¹⁰⁴ Ibidem, 28.

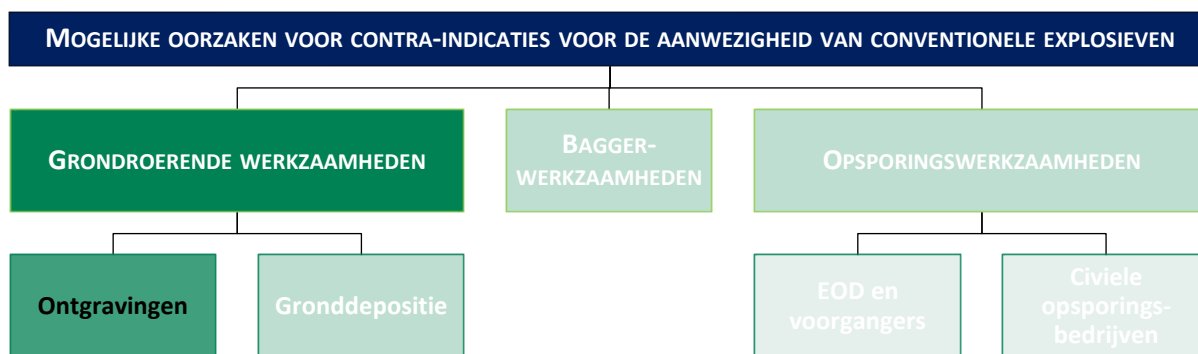
¹⁰⁵ Ibidem, 31.

3.3 SAMENVATTING NAOORLOGSE WERKZAAMHEDEN

Ter plaatse van het onderzoeksgebied zijn een aantal contra-indicatieve werkzaamheden/activiteiten achterhaald. Deze betreffen:

- Naoorlogs verwezenlijkte bebouwing
- Naoorlogs aangeplante bebossing
- Naoorlogs aangelegd bestrating en parkeerplaats
- Naoorlogse herinrichting van de kloostertuin

In het navolgende contra-indicatie schema (*figuur 8*) zijn diverse achterhaalde contra-indicatieve aspecten weergegeven:

Figuur 8: Schema met voorbeelden van oorzaken/scenario's voor contra-indicaties betreffende de aan/afwezigheid van CE.

4 AFBAKENING VERDACHT GEBIED

Op basis van bronstudie is feitelijk vast komen te staan dat er indicaties voor de mogelijke aanwezigheid van conventionele explosieven binnen en tot de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn te herleiden. Tevens zijn er binnen en in de omgeving van het onderzoeksgebied contra-indicaties achterhaald waardoor het mogelijke risico op het aantreffen van conventionele explosieven wordt verminderd.

4.1 EVALUATIE AFWEGING INDICATIES EN CONTRA-INDICATIES

Voorafgaand aan een afbakening van verdacht gebied, vindt er een afweging plaats omtrent de aangetroffen indicaties en contra-indicaties. In de periode na de oorlog hebben er in bepaalde bodemlagen grondroerende werkzaamheden plaatsgevonden. Het uitgangspunt in deze is dat bij de reeds uitgevoerde grondroerende werkzaamheden en uitgevoerde opsporingswerkzaamheden eventuele aangetroffen Conventionele Explosieven gemeld en geruimd zouden zijn. Deze naoorlogs geroerde bodemlagen kunnen in theorie als onverdacht worden aangemerkt. Maatvoering hieromtrent is hierbij echter beperkt achterhaald.

Voor wat betreft de afweging van de indicatie 'artilleriebeschieting' zijn de volgende indicaties en contra-indicaties achterhaald:

Indicaties:

- Getuigenverslagen in literatuur en archieven die berichten over granaatinslagen.
- Opgaven van oorlogsschade door granaatinslagen in en rond het onderzoeksgebied.
- Foto's van panden in en direct nabij het onderzoeksgebied met voltreffers.

Contra-indicaties:

- Naoorlogs verwezenlijkte bebouwing.
- Naoorlogs aangeplante bebouwing.
- Naoorlogs aangelegde bestrating en parkeerplaats.
- Naoorlogse herinrichting van de kloostertuin.

Afweging indicaties en contra-indicaties:

- De indicaties duiden op grootschalige Duitse artilleriebeschietingen waarbij grote aantallen in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
- Er is een EOD-ruiming aangetroffen die duidt op deze artilleriebeschietingen op de kloostertuin, te weten MORA 19940385, waarbij een brisantgranaat van 8cm werd geruimd.
- ECG stelt dat de reeds aanwezige bebouwing een dergelijk remmende werking zal hebben gehad dat in de bodemlaag onder de gebouwen geen granaten meer worden aangetroffen.
- Hoewel de bijbehorende maatvoering ontbreekt, stelt ECG dat op de locaties waar naoorlogs panden zijn gebouwd, de grond dusdanig is geroerd dat mogelijke blindgangers zijn opgemerkt, gemeld en geruimd.

- ECG stelt dat de verdere naoorlogse herinrichting van het terrein, waarbij de maatvoering eveneens ontbreekt, geen aanleiding biedt tot het onverdacht verklaring.

ECG stelt derhalve dat er in een deel van het onderzoeksgebied een **verhoogd risico** op het aantreffen van verschoten geschutsmunitie is. ECG laat hierbij eventuele naoorlogse dumping of redepositie buiten beschouwing.

4.2 HORIZONTALE AFBAKENING

Het verdachte gebied zal in deze paragraaf, indien mogelijk, horizontaal worden afgebakend aan de hand van bijlage 3 van het WSCS-OCE (zie *bijlage 1*). Van de richtlijnen uit de afbakeningstabel mag gemotiveerd worden afgeweken. De achterhaalde indicaties zijn (waar plausibel) gehanteerd bij de horizontale afbakening van verdacht gebied. Vanuit veiligheids- en risicoperspectief worden de indicaties (waar mogelijk) voorzien van zogenaamde risicobuffers waarin zich theoretisch achtergebleven munitieartikelen en/of blindgangers zouden kunnen bevinden.

De bijlage uit het WSCS-OCE en de daarin geschetste indicaties zijn niet te beschouwen als volledig dekkend voor ieder achterhaalbaar scenario. Het gevolg hiervan is dat achterhaalde oorlogshandelingen in sommige gevallen geïndiceerd worden naar de meest in de lijn van de gebeurtenis liggende omschrijving of een gemotiveerde afgeleide hiervan.

- Artillerie-, mortier- of raketbeschieting

De horizontale afbakening van deze beschietingen is volgens het WSCS-OCE situationeel te bepalen. Op basis van de literatuur- en archiefonderzoek stelt ECG vast dat de locaties waar gedurende de Tweede Wereldoorlog geen bebouwing stond en waar naoorlogs geen bebouwing is gerealiseerd, verdacht zijn op het aantreffen van Duitse artillerie.

Het gebied dat naar aanleiding van de horizontale afbakening als 'verdacht in de niet-naoorlogs geroerde' bodem op het aantreffen van Conventionele Explosieven dient te worden aangemerkt, is opgenomen op de CE-bodembelastingskaart (tekening 257-018-TE-07 opgenomen onder *Bijlage 6*).

4.3 MOGELIJK AAN TE TREFFEN CONVENTIONELE EXPLOSIEVEN

Op basis van de resultaten uit de bronnenstudie kan worden aangenomen dat de volgende typen en kalibers Conventionele Explosieven of restanten hiervan mogelijk aangetroffen kunnen worden in de als verdacht aangemerkte gebieden. Omdat er geen compleet sluitende gegevens met betrekking tot

de ingezette munitieartikelen zijn aangetroffen, zijn de verwachte Conventionele Explosieven deels gebaseerd op de ruimingen van de EOD en de ingezette wapensystemen.

AFKOMST:	CATEGORIE:	TYPE:	KALIBER E.D.:	VERSCIJNINGSVORM:	HOEEVEELHEID:
Duits	Geschutsmunitie	Brisant	o.a. 75mm, 8cm, 88mm, 105mm, mortier	Verschoten	Niet feitelijk vast te stellen

Tabel 6: Mogelijk aan te treffen CE binnen de als verdacht aangegeven gebieden.

4.4 VERTICALE AFBAKENING

Om de te verwachten diepte van de vermoede CE vast te kunnen stellen, dient gezien te worden van welke verschijningsvorm er wordt uitgegaan, in dit geval:

- Verschoten.

Bij het bepalen van de verticale afbakening dient verder rekening gehouden te worden met de bodemweerstand, de verwachte snelheid en hoek waarmee het explosief in de bodem indringt, gewicht, vorm en diameter van de CE.

Verschiijningsvorm: verschoten

Aangezien de gegevens voor het merendeel van de benodigde parameters (bijvoorbeeld verwachte snelheid, inslaghoek e.d.) ontbreken en/of niet achterhaalbaar zijn, is het niet mogelijk om een op feiten gebaseerde rekenmethode voor de penetratiediepte van verschoten CE toe te passen. Op basis van eerdere ervaringen met soortgelijke munitieartikelen, hanteert ECG voor verschoten munitie een maximale indringing van circa 2,5 meter onder het maaiveld ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

Verplaatsing van CE door bijvoorbeeld ontgravingen/vergravingen (redepositie) en eventuele naoorlogse verhogingen en ontgravingen die van invloed zijn op de diepte indicaties wordt buiten beschouwing gelaten.

VERSCIJNINGSVORM:	MINIMALE DIEPTE (MAAIVELDHOOGTE TWEEDE WERELDOORLOG):	MAXIMALE DIEPTE (MAAIVELDHOOGTE TWEEDE WERELDOORLOG):
Verschoten (geschutsmunitie)	0,10m –MV.	2,50m -MV

Tabel 7: Overzicht globale inschatting diepteligging (exclusief eventuele gevolgen van redepositie etc.).

5 LEEMTEN IN KENNIS

- Van eventuele meldingen of ruiming van (vermoede) explosieven in of direct grenzend aan het onderzoeksgebied zijn over de periode 1940-1944 en 1948-1970 geen gegevens meer bekend bij de EOD en het SSA.
- Er heeft beperkte controle plaatsgevonden of de ontleende adresgegevens corresponderen met mogelijk in de loop van de jaren veranderde huisnummering, straatnamen of perceel-indelingen.
- Bepaalde indicaties die zijn aangetroffen in literatuur en archiefstukken en meldingsrapportages van de EOD zijn niet te herleiden naar een specifieke locatie.
- Op luchtopnamen zijn inslagen van geschutsmunitie beperkt waarneembaar binnen wateroppervlakten, beboste en bebouwde gebieden.
- ECG beschikt niet over de complete informatie aangaande de maatvoering van de waargenomen naoorlogse grondroerende activiteiten/werkzaamheden.
- Het ontbreekt ECG aan gegevens om de hoeveelheden mogelijk aan te treffen munitie feitelijk vast te stellen.

6 CONCLUSIE EN ADVIES

Het doel van deze studie is het verkrijgen van een, door middel van het verzamelen en verwerken van relevant historisch feitenmateriaal, gefundeerd antwoord op de volgende drie kernvragen:

1. Is het onderzoeksgebied of delen hiervan betrokken geweest bij oorlogshandelingen (indicaties) en is er daardoor sprake van een verhoogd risico op het aantreffen van Conventionele Explosieven oftewel van verdacht gebied?

Op basis van het indicatie-onderzoek zijn er feitelijk herleidbare gegevens achterhaald waaruit blijkt dat er binnen en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. Eind september en begin oktober 1944 heeft het onderzoeksgebied onder Duits geschutsvuur gelegen.

2. Zijn er gebeurtenissen (contra-indicaties) die een aanwijzing vormen dat een (mogelijk verdacht) gebied als onverdacht kan worden aangemerkt?

Op basis van het contra-indicatieonderzoek is vastgesteld dat er in de naoorlogse periode de navolgende werkzaamheden binnen en nabij het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden, waarbij grondroerende werkzaamheden hebben plaatsgevonden:

- Naoorlogs verwezenlijkte bebouwing
- Naoorlogs aangeplante bebouwing
- Naoorlogs aangelegd bestrating en parkeerplaats
- Naoorlogse herinrichting van de kloostertuin

Ondanks ontbrekende maatvoering stelt ECG dat de locaties waar tijdens de oorlogsjaren of hedendaags bebouwing aanwezig is, als onverdacht kunnen worden aangemerkt.

3. Indien er sprake is van VERDACHT gebied wat is dan de (sub)soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede Conventionele Explosieven?

Op basis van het uitgevoerde onderzoek dient geconcludeerd te worden dat er binnen een deel van het onderzoeksgebied een verhoogde kans is op het aantreffen van verschoten geschutsmunitie van Duitse nationaliteit in de niet-naoorlogs geroerde bodem. Nadere specificering omtrent hoeveelheden is op basis van feitelijke gegevens niet mogelijk.

Naar aanleiding van de antwoorden op de drie deelvragen kan geconcludeerd worden dat het onderzoeksgebied (deels) verdacht is op het aantreffen van verschoten conventionele explosieven. Het verdachte gebied is in de CE Bodembelastingkaart aangegeven (zie *Bijlage 6*).

Wanneer er binnen het als verdacht aangemerkte gebied grondroerende werkzaamheden gaan plaatsvinden in de niet naoorlogs geroerde grond, adviseert ECG u het proces van explosievenopsporing voort te zetten. Meer concreet betekent dit dat de verdachte locaties waar bodemroeringen gepland zijn, nader onderzocht dienen te worden op de aanwezigheid van Duitse munitie van artillerie. De maximale diepte die hierbij aangehouden kan worden is ca. 2,5m -MV. Aan de hand van de mogelijk- en onmogelijkheden van het te bewerken gebied zal in overleg met een gecertificeerd opsporingsbedrijf bepaald moeten worden welke opsporingsmethode dient te worden gehanteerd en welke (mogelijk verdere) maatregelen genomen dienen te worden met betrekking tot een veilige omgang met explosieven. De detectie- en eventuele daaropvolgende benaderwerkzaamheden dienen door een WSCS-OCE gecertificeerd bedrijf uitgevoerd te worden.

Voor de overige gebieden die als onverdacht zijn aangegeven, adviseert ECG u om de toekomstig geplande werkzaamheden op reguliere wijze uit te voeren. Daarbij adviseert ECG u om het uitvoerend personeel voorafgaand aan werkzaamheden in de te bewerken gebieden altijd te instrueren (aan de hand van *Bijlage 3 Protocol Toevalsvondst*) geen verdere acties te ondernemen in het geval van het onverhoopt aantreffen van munitieverdachte objecten en terstond contact op te nemen met de (plaatselijke) politie: telefoon: 0900-8844.

Mochten er onverhoopt munitie(gelijkende) objecten worden aangetroffen, dan wordt u geadviseerd om tevens contact op te nemen met een WSCS-OCE gecertificeerd opsporingsbureau en gezamenlijk vast te stellen of opschaling noodzakelijk is.

7 OVERZICHT VAN GEHANTEERDE BRONNEN

Archiefinstellingen:

- Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch
- Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg im Breisgau
- Explosieven Opruimingsdienst van het ministerie van Defensie te Rijswijk en Soesterberg
- Luchtfotoarchief Topografische Dienst/Kadaster te Zwolle
- Nationaal Archief te Den Haag
- National Archives te London
- National Archives and Records Administration te Maryland
- National Collection of Aerial Photography/The Aerial Reconnaissance Archives/Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland te Edinburgh
- Nederlands Instituut voor Militaire Historie te Den Haag
- NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust – en Genocidestudies te Amsterdam
- Openbare Bibliotheek Veghel te Veghel
- Semistatische archiefdiensten Ministerie Defensie te Rijswijk
- Speciale Collecties Wageningen University te Wageningen

Literatuur:

- Amersfoort, H. en P. Kamphuis, eds., *Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied* (2^e druk; Den Haag 2005).
- Bollen, H., *Corridor naar de Rijn: Operatie Market Garden, september 1944* (Zutphen 1988).
- Chorley, W.R., *Royal Air Force Bomber Command Losses of the Second World War Volume 1-7* (Leicester 1993-2002).
- Didden, J. en M. Swarts, *Brabant bevrijd* (Hulst 1993).
- Didden, J. en M. Swarts, *Einddoel Maas* (Weesp 1984).
- Eversteijn, T., Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.).
- Govers, F., *Corridor naar het verleden: Veghel een snijpunt in Oost-Brabant 1940-1945* (Hapert 1983).
- Nierstrasz, V.E., *De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant, Mei 1940* (Den Haag 1953).
- Pigmans, A. en N. Vreeswijk, '19 September 1944 bij de Zusters Franciscanessen in Veghel: een dag om nooit te vergeten', *D'n Tesnuzzik : Heemtijdschrift voor Beek en Donk* 26 (2006) 3-12.
- Sectie Krijgsgeschiedenis van den Generalen Staf, *Beknopt overzicht van de krijgsverrichtingen der Koninklijke Landmacht 10-19 mei 1940* (Leiden 1947).
- Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945, *Verliesregister 1939-1945. Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog* (Den Haag 2008).
- Wanrooij-Naus, B. van, 'De oorlog vanuit een klooster in Veghel', *Van Vehchele tot Veghel : periodiek van de Heemkundekring Vehchele* 26 (2006) 13-28.
- Woensel, J. van, *Vrij van explosieven. De geschiedenis van het EOCL en zijn voorgangers, 1944-2004* (Meppel 2004).

- Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil...: kroniek van een luchtoorlog, deel 1* (Den Haag 1990).
- Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil...: kroniek van een luchtoorlog, deel 2* (Den Haag 1993).

Overige rapportages/documentatie:

- BAAC, 'Bouwhistorische verkenning Deken van Miertstraat 8, Veghel' (rapportnummer B-18.0154, 16 augustus 2018).
- BAAC, 'Tuinhistorische verkenning Franciscushof, Deken van Miertstraat 8, Veghel' (rapportnummer B-18.0154_tuin, 16 augustus 2018).
- Bodac, 'Vooronderzoek Conventionele Explosieven Kademuur Hoogstraat Veghel' (documentnummer 201607129_H6021_VOB/01, 29 juli 2016).
- Bodeminzicht, 'Verkennend bodemonderzoek Deken van Miertstraat 8 te Veghel' (rapportnummer B1951, 12 oktober 2017).
- RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 'Plangebied Deken van Miertstraat 8 in Veghel, gemeente Veghel; een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek' (rapportnummer 4568290100, 12 oktober 2017).

Internet:

- <http://bhic.nl>
- <http://dotkadata.nl>
- <http://explosievenopsporing.nl>
- <http://www.inspectieszw.nl>
- <http://maps.bing.com>
- <http://maps.google.nl>
- <http://tracesofwar.com>

8 BIJLAGEN

BIJLAGE 1: VASTSTELLEN VERDACHT GEBIED EN AFBAKENING IN VOORONDERZOEK

Deze bijlage maakt onderdeel uit van *paragraaf 6.5* van het WSCS-OCE en wordt gebruikt om te beoordelen of bepaalde oorlogshandelingen een indicatie vormen voor de aanwezigheid van CE (verdacht of onverdacht) en voor de horizontale afbakening van het verdachte gebied. Hiervan mag alleen gemotiveerd worden afgeweken.

Bijlage 3: Vaststellen verdachtgebied en afbakening in vooronderzoek

Deze bijlage maakt onderdeel uit van paragraaf 6.5 van het WSCS-OCE en wordt gebruikt om te beoordelen of bepaalde oorlogshandelingen een indicatie vormen voor de aanwezigheid van CE (verdacht of onverdacht) en voor de horizontale afbakening van het verdachte gebied. Hiervan mag alleen gemotiveerd worden afgeweken.

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Verdedigingswerk	Groepering van wapenopstellingen en/of geschutopstellingen, rondom afgezet met een versperring (bijvoorbeeld weerstandskern of steunpunt).	x		Het grondgebied binnen de grenzen van het verdedigingswerk is verdacht. De grenzen worden bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferente luchtfoto's.
Wapenopstelling	Opstelling van handvuurwapen, machinegeweer of andere (semi) automatisch wapen, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	x		Locatie van de wapenopstelling.
Geschutopstelling (statisch en mobiel)	Locatie van geschut, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	x		25 meter rondom het hart van de geschutopstelling, maar niet verder dan een eventueel aangrenzende watergang.
Munitieopslag in open veld	Locatie van munitievoorraad in het open veld, niet zijnde binnen een verdedigingswerk.	x		Locatie van de veldopslaglocatie.
Loopgraaf	Militaire loopgraaf	x		Het gebied binnen de contouren van de loopgraaf is verdacht, bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferente luchtfoto's.
Tankgracht of -geul	Een diepe (al dan niet droge) gracht of geul met steile wanden, aangebracht om pantservoertuigen tegen te houden.		x	Niet verdacht, tenzij er aanwijzingen zijn dat er mogelijk munitie in gedumpt is.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD géén landmijnen aangetroffen.		x	n.v.t.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD, of bij na-oorlogse activiteiten landmijnen aangetroffen.	x		De grenzen zoals aangegeven in het ruimrapport.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld, waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd.		x	n.v.t.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Niet alle volgens het mijnenlegrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Geen feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	x		De grenzen zoals aangegeven in het mijnenlegrapport en/of ruimrapport.
Mijnenveld	Mijnenlegrapport aanwezig. Niet alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.		x	n.v.t.
Versperringen	Versperringen, zoals strandversperringen en drakentanden.		x	Tenzij er indicaties zijn dat CE onderdeel uitmaken van de versperring.
Infrastructuur zonder geschutopstelling of munitievoorraad	Militaire werken zoals woononderkomen of werken met een burgerdoel zoals schuilbunker.		x	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van nabijverdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Schuilloopgraaf	Loopgraaf voor burgerbevolking om in te schuilen.		x	n.v.t.
Kampementen	Grondgebied met onderkomens zoals tenten.		x	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van munitieopslag of nabijverdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Mangat	Gat in grond met schuifunctie, niet in gebruik genomen als schuttersput.		x	n.v.t.
Vernielingslading		x		Locatie van de vernielingslading.

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
	Locatie van aangebrachte vernielingslading.			
Artillerie-, mortier- of raketbeschieting	Gebied dat is beschoten door mobiel of vast geschut, mortieren of grondgebonden (meervoudig) raketwerpersysteem.	x		Situationeel te bepalen.
Raketbeschieting inslagenpatroon bekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers.	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Insagpunt blindganger, zijnde een vliegtuigbom	Vliegtuigbom die niet in werking is getreden.			Te bepalen volgens rekenmethode waarin ten minste rekening wordt gehouden met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem. Op basis van in ieder geval deze vijf parameters wordt berekend tot welke diepte CE theoretisch kunnen indringen en hoever de maximale horizontale verplaatsing is.
Crashlocatie vliegtuig	Aanwezigheid van CE vanwege de crash.	x		Situationeel te bepalen.
Krater van gedetoneerde incidentele luchtafweergranaat	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een incidentele luchtafweergranaat bevindt.		x	Tenzij er indicaties zijn dat het geen incidentele luchtafweergranaat betreft.
Insagpunt van een V-1 wapen	Gebied dat is getroffen door de inslag van een V-1 wapen.	x		15 meter rondom een insagpunt vanwege de mogelijke horizontale verplaatsing onder de grond.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerd V-1 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V-1 wapen bevindt.	x		50 meter rondom een insagpunt vanwege de mogelijke aanwezigheid van explosieve componenten.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerd V-2 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V-2 wapen bevindt.	x		Situationeel te bepalen.
Dumplocatie van munitie en/of toebehoren	Dumplocatie van CE en/of toebehoren in landbodem of op waterbodem.	x		Locatie van de dump en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld dumping in stilstaand of stromend water.
Ongecontroleerde (massa)explosie	(Sympathische) detonatie van een explosieven voorraad zoals ontploffing munitieopslag of munitie trein.	x		Situationeel te bepalen
Vernietigingslocatie voor CE	Eén of meerdere springputten.	x		De contour(en) van de springput(ten) en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld gelet op de afstand van eventuele uitgeworpen CE buiten deze contour(en).
Vernielingslading (in werking gesteld)	Locatie van in werking gestelde vernielingslading, waarbij de mogelijkheid bestaat op het aantreffen van niet (geheel) gedetoneerde springlading(en).	x		Locatie waar de vernielingslading in werking is gesteld en afbakening verder situationeel te bepalen.
Tapijtbombardement	Gebied dat is getroffen door een bombardement met middelzware en/of zware bommenwerpers, met als doel om schade aan te richten over een groot gebied.	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon ¹ wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Duikbombardement op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 181 meter gemeten vanuit het hart van het doel ^{2/3} .
Duikbombardement op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 91 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ^{2/4} .
Raketbeschieting op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 108 meter gemeten vanuit het hart van het doel ^{2/5} .
Raketbeschieting op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 80 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ^{2/6} .

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
	om de spoorlijn of treinstel op deze spoorlijn te treffen.			

¹ Verzameling van de locaties van inslagen van één bepaald toestel of één bepaald bombardement.

² Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen.

³ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50% van de vliegtuigbommen binnen 119 meter neer is gekomen en de maximaal gemeten afstand t.o.v. het doel 181 meter was.

⁴ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50 % van de vliegtuigbommen binnen 46 meter neer is gekomen en de maximaal afstand t.o.v. het doel 91 meter was.

⁵ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel (gebouwen) waarbij opgemerkt moet worden dat de gemiddelde spreiding van de raketten t.o.v. het middelpunt van een salvo 69 meter was, en dat de gemiddelde afstand van het middelpunt van een salvo t.o.v. het doel 39 meter was.

⁶ De genoemde afstand is de maximale afstand gemeten n.a.v. luchtfoto-interpretatie.

Explosive Clearance Group B.V.

te Wijchen
KvK: 09155853

heeft aangetoond dat het managementsysteem en de verrichtte werkzaamheden voldoen aan het:

Systeemcertificaat
Opsporen Conventionele Explosieven WSCS-OCE: 2012, versie 1

Het bedrijf voldoet daarmee aan de in de bovengenoemde werkveldspecifieke certificatieschema vastgelegde eisen ten aanzien van:

Deelgebied A: Opsporing (inclusief vooronderzoek)
Deelgebied B: Civieltechnisch Opsporingsproces

Evaluatie van het managementsysteem heeft plaatsgevonden volgens
het certificatiereglement van TÜV Nederland.

Deze certificatie is onderworpen aan een jaarlijkse evaluatie door TÜV Nederland.

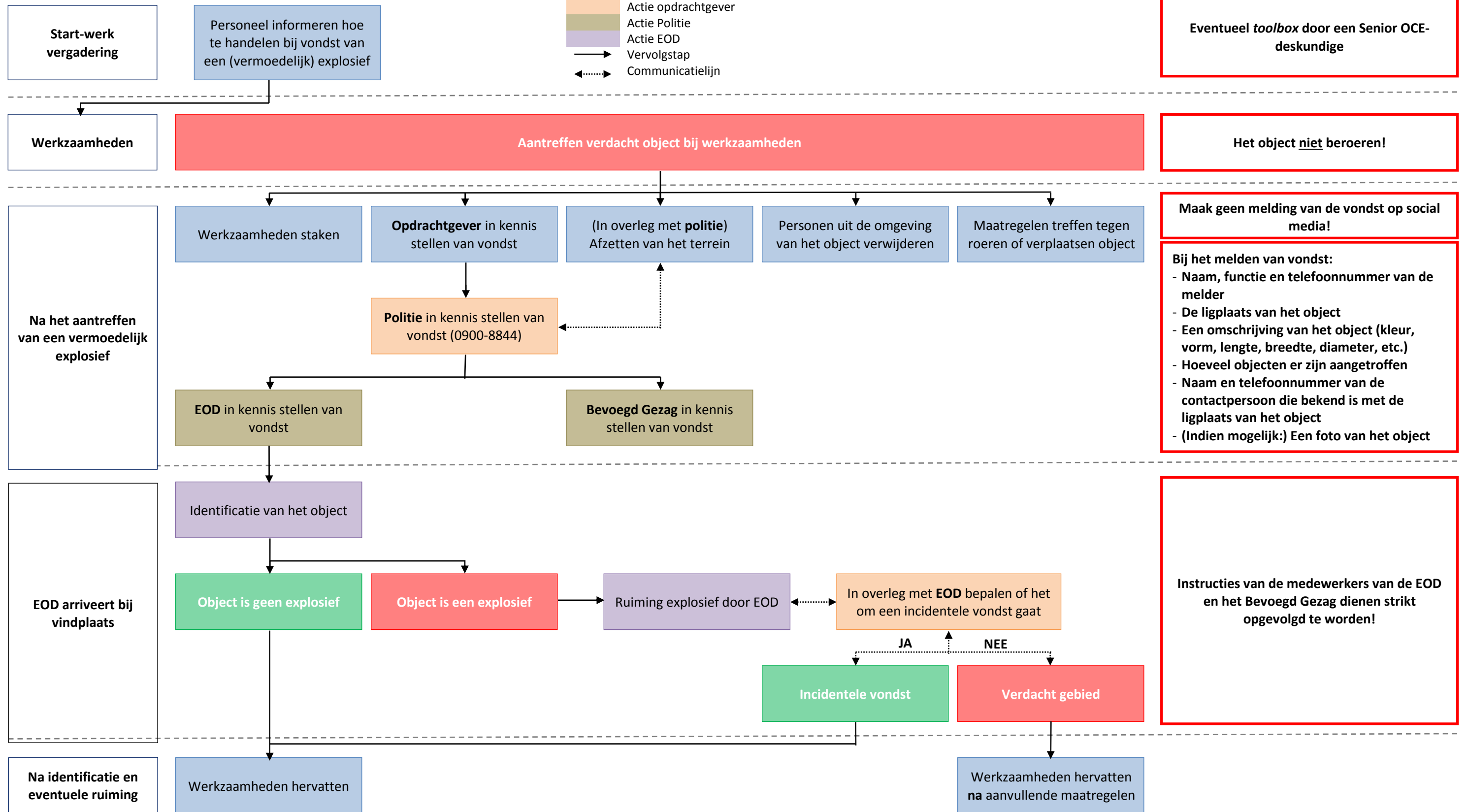
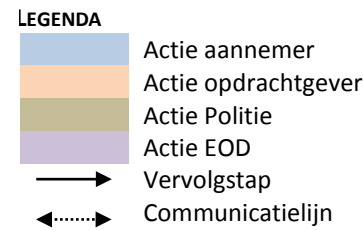
Registratienummer: 13796/7.1
Ingangsdatum: 20-12-2015
Certificaat geldig tot: 20-12-2018
Datum eerste certificaat: 20-12-2006

Managing Director
Dhr. E.W.A.C. Franken

TÜV Nederland
De Waal 21 C
5684 PH Best
T: +31 (0) 499 – 339 500
F: +31 (0) 499 – 339 509
E: info@tuv.nl
W: www.tuv.nl

BIJLAGE 3: PROTOCOL TOEVALSVONDST

BIJLAGE 4: TOELICHTING VERPLICHTE EN AANVULLENDE BRONNEN WSCS-OCE

Toelichting verplichte bronnen WSCS-OCE

Literatuur

Aan de start van het bronnenonderzoek wordt op basis van literatuuronderzoek een lijst opgesteld met oorlogshandelingen die relevant zijn voor de mogelijke aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied (indicaties). Deze lijst bevat tevens een verwijzing naar de data waarop de oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden.

Gemeentelijk en provinciaal archief

Bij het raadplegen van het gemeentelijk en provinciaal archief dienen ten minste de stukken van de luchtbeschermingsdienst, de stukken over aangetroffen/geruimde CE en de oorlogsschaderapporten te worden geraadpleegd. Indien deze stukken niet aanwezig zijn, dient dit te worden vermeld in de rapportage.

Explosieven Opruimings Dienst Defensie

Bij het raadplegen van het archief van de Explosieven Opruimings Dienst Defensie (EOD) dient als eerste de database met meldingen van aangetroffen CE en de collectie mijnenveldkaarten te worden geraadpleegd. Indien in de database met meldingen van aangetroffen CE indicaties voor de aanwezigheid van CE worden aangetroffen, dient de collectie MORA's/UO's te worden geraadpleegd. Indien in de collectie mijnenveldkaarten indicaties voor de aanwezigheid van CE worden aangetroffen, dient de collectie mijnenveld ruimrapporten te worden geraadpleegd.

NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies

De organisatie raadpleegt de Collectie Departement van Justitie (toegangsnummer 216k) en de Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West (toegangsnummer 077) uit het archief van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie.

Nationaal Archief te Den Haag

De organisatie raadpleegt de collectie “Binnenlandse Zaken” (toegangsnummer 2.04.53.15) waarin de berichten van gemeenten aan de Rijksinspectie Luchtbescherming te Den Haag in de periode 1940-1943 zijn ontsloten.

Semistatische archiefdiensten Ministerie Defensie te Rijswijk

De organisatie raadpleegt de collectie van de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (MMOD) waarin de ruimingen in de periode 1945-1947 zijn ontsloten.

Luchtfotocollectie Wageningen Universiteit en Topografische Dienst

De organisatie dient beschikbare luchtfoto's betreffende de datum waarop de oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden te inventariseren. Daaruit worden de bruikbare luchtfoto's geselecteerd. Bij de selectie van luchtfoto's dient rekening te worden gehouden met: opnamedatum in relatie tot oorlogshandelingen, kwaliteit van het fotobeeld en de schaal. De organisatie interpreteert de

geselecteerde luchtfoto's ten minste op schade aan het landschap als gevolg van oorlogshandelingen en de aanwezigheid van militaire werken. De interpretatie van luchtfoto's dient te geschieden door een deskundige met ervaring in de interpretatie van luchtfoto's uit het tijdvak 1940-1945. De organisatie dient de beschikbare luchtfoto's te rapporteren en daarin tevens de selectie te motiveren.

Indien er indicaties zijn voor de aanwezigheid van CE, dient de organisatie de luchtfoto's en/of satellietbeelden te verzamelen met dekking van het onderzoeksgebied uit de naoorlogse periode. De organisatie vergelijkt de luchtfoto's/satellietbeelden met luchtfoto's uit het tijdvak 1940-1945, met als doel te inventariseren welke naoorlogse ontwikkelingen in het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden waarbij grond is geroerd of verzet.

Conform het gestelde in het WSCS-OCE dient er aanvullend in een aantal gevallen uitgeweken te worden naar de volgende bronnen:

Toelichting aanvullende bronnen WSCS-OCE

Conform het gestelde in het WSCS-OCE dient er aanvullend in een aantal gevallen uitgeweken te worden naar de volgende bronnen:

NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies

De organisatie raadpleegt de literatuurcollectie van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) indien onvoldoende informatie aanwezig is om een totaalbeeld te vormen van oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied.

Nederlands Instituut voor Militaire Historie

De collectie "Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen (1940–1945)" met collectienummer 575 van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) dient ten minste te worden geraadpleegd indien uit raadpleging van de verplichte bronnen blijkt dat er indicaties zijn dat Duitse militaire werken in het onderzoeksgebied aanwezig waren tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De collectie "Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940" met collectienummer 409 van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie dient ten minste te worden geraadpleegd indien uit raadpleging van de verplichte bronnen blijkt dat er indicaties zijn dat grondgevechten hebben plaatsgevonden in de periode mei 1940.

The National Archives Londen/Bundesarchiv-Militärarchiv/The National Archives Washington DC

Er dient aanvullend bronnenonderzoek plaats te vinden indien uit raadpleging van de verplichte bronnen blijkt dat er indicaties zijn dat oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden, waarbij mogelijk CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen, maar er onvoldoende informatie aanwezig is in de Nederlandse archieven en op de geraadpleegde luchtfoto's over:

- de aard van de oorlogshandeling;
- het aantal en de soort CE dat tijdens de oorlogshandeling is ingezet;
- de inslaglocaties van CE.

Aanvullend onderzoek omvat één of meerdere van de onderstaande buitenlandse archieven (zie *paragrafen 2.8.1 en 2.8.2*):¹⁰⁶

- *The National Archives* te Londen;
- *Bundesarchiv-Militärarchiv* te Freiburg;
- *The National Archives* te Washington DC.

Luchtfotocollectie The Aerial Reconnaissance Archives/National Collection of Aerial Photography

Indien de verplichte luchtfotoarchieven onvoldoende resultaat opleveren, wordt aanvullend de Luchtfotocollectie *The Aerial Reconnaissance Archives* geraadpleegd.¹⁰⁷ Op de inventarisatie en selectie van luchtfoto's is hetgeen bepaald onder verplichte bronnen van toepassing.

Wanneer uit het bronnenmateriaal relevante feiten naar voren komen, wordt met behulp van voetnoten en bronvermelding een verwijzing gegeven naar de vindplaats van de betreffende passages, afbeeldingen of documenten zodat alle gegevens desgewenst verifieerbaar zijn.¹⁰⁸

¹⁰⁶ De organisatie dient de keuze voor het te raadplegen archief/de te raadplegen archieven te motiveren in het rapport op basis van het reeds verzamelde bronnenmateriaal. ECG beschikt over archiefbestanden uit *The National Archives* te Londen. Deze keuze is gebaseerd op de aanwezigheid van het aldaar aanwezige bronnenmateriaal welke betrekking heeft op de activiteiten van de in Nederland actieve diverse Geallieerde leger- en luchtmachtonderdelen.

¹⁰⁷ De collectie *The Aerial Reconnaissance Archives* (TARA) is sinds 2014 ondergebracht bij de *National Collection of Aerial Photography* (NCAP).

¹⁰⁸ ECG hanteert hiervoor de methodiek van onderzoek, annotatieregels en richtlijnen conform de systematiek van: P. de Buck e.a., *Zoeken en schrijven. Handleiding bij het maken van een historisch werkstuk* (Rijswijk 1992).

BIJLAGE 5: GERAADPLEEGDE ARCHIEVEN

Brabants Historisch Informatie Centrum

127 MILITAIR GEZAG NOORD-BRABANT, 1944-1946	
INV.NR.: OMSCHRIJVING:	
<i>Provinciale Militaire Commissaris in Noord-Brabant en opvolger</i>	
34	Kaarten oorlogsschade aan woningen, boerderijen, kerken en andere gebouwen, 1945
171	Belastingen, deviezen en oorlogsschade, 1944 – 1945
211	Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945
215	Instructies, verordeningen, verslagen en rapporten brandweer en luchtbescherming, 1944 - 1945
216	Opruimen mijnen, 1944 - 1945
218	Vijandelijke luchtlandingen, 1944 - 1945
219	Sectie brandweer en luchtbescherming, 1944 - 1945
280	Schade enquête commissie, 1944 - 1945
307	Mijnen en andere explosieven, 1944 - 1945
<i>Districts Militaire Commissaris in Eindhoven</i>	
414	Politierapporten over toestand in bevrijde gemeenten, 1944 - 1945
417	Brandweer en luchtbescherming, 1944 – 1945
418	Aangeven en opruimen mijnenvelden, 1944 - 1945
<i>Districts Militaire Commissaris in 's-Hertogenbosch</i>	
460	Brandweer en luchtbescherming, 1944 - 1945
461	Opruimen mijnen en opgaven neergekomen V1's en V2's, 1945

7699 GEMEENTEBESTUUR VEGHEL, 1937-1969	
23	Sterkte en verslagen gemeentepolitie, 1937-1946
24	Maandrapporten van de gemeentepolitie, 1942-1944
75	Stukken betreffende in Veghel gesneuvelde en begraven militairen, 1945-1959
305	Stukken betreffende brand- en bommeldingen, neergestorte vliegtuigen, gevonden fosfor en vlugschriften, 1941-1945
306	Personeelsaangelegenheden en organisatie Luchtbeschermingsdienst, 1938-1970
309	Verslagen besprekingen Luchtbeschermingsdienst, 1939-1943
310	Het vorderen van gebouwen, 1943
650	Verhandeling "De strijd om Veghel in de zomer van 1944" door majoor B. Koning van de Generale Staf, aangeboden door F.S.W.M. van Bouwdijk Bastiaanse aan secretaris R. Visser van Veghel, met aanbiedingsbrief, 1953
726	Stukken betreffende het herstellen van schade door oorlogsgeweld, nrs. 1-10a
747	Stukken betreffende het herstellen van schade door oorlogsgeweld, nrs. 11-25
748	Stukken betreffende het herstellen van schade door oorlogsgeweld, nrs. 26-60
749	Stukken betreffende het herstellen van schade door oorlogsgeweld, nrs. 61-65
750	Stukken betreffende het herstellen van schade door oorlogsgeweld, nrs. 66-70 TOT DSC01597 gdaan
751	Stukken betreffende het herstellen van schade door oorlogsgeweld, nrs. 71-79.
963	Correspondentie inzake het leven tijdens de oorlogsjaren, 1941-1947
973	De toestand van de gemeente tijdens en net na de Tweede Wereldoorlog, 1944
1271	Het vaststellen van de datum van de bevrijding van de gemeente Veghel, 1945

2074-2090	Wederopbouw in Veghel: verslagen, herstel oorlogsschade aan woningen en boerderijen, overname herbouwplicht en verstrekkingen.
2094	Correspondentie inzake opgave verdedigingswerken, 1951

7710 GEMEENTEBESTUUR VEGHEL, 1970-1993

Geen relevante dossiers aangetroffen

Bundesarchiv-Militärarchiv

RL 2-II GENERALSTAB DER LUFTWAFFE/LUFTWAFFENFÜHRUNGSSTAB	
INV.NR.:	OMSCHRIJVING:
4 5. Abteilung (Ic; Feindaufklärung, Abwehr, geistige Betreuung)	
4.1 Lagemeldungen, Lageberichte	
205	Lageberichte Nr.246-Nr.258, 9. Mai 1940 – 21. Mai 1940
206	Lageberichte Nr.259-Nr.264, 22. Mai 1940 – 27. Mai 1940
207	Lageberichte Nr.265-Nr.270, 28. Mai 1940 – 1. Juni 1940
208	Lageberichte Nr.271-Nr.276, 3. Juni 1940 – 7. Juni 1940
209	Lageberichte Nr.277-Nr.282, 9. Juni 1940 – 13. Juni 1940
210	Lageberichte Nr.283-Nr.290, 15. Juni 1940 – 21. Juni 1940
211	Lageberichte Nr.292-Nr.298, 23. Juni 1940 – 29. Juni 1940
211a	1. Juli 1940 – 5. Juli 1940
212	Lageberichte Nr.305-Nr.317, 7. Juli 1940 – 19. Juli 1940
213	Lageberichte Nr.319-Nr.330, 21. Juli 1940 – 1. Aug. 1940
214	Lageberichte Nr.375-Nr.382, 15. Sept. 1940 – 22. Sept. 1940
215	Lageberichte Nr.383-Nr.391, 23. Sept. 1940 – 1. Okt. 1940
216	Lageberichte Nr.393-Nr.403, 3. Okt. 1940 – 13. Okt. 1940
217	Lageberichte Nr.404-Nr.414, 14. Okt. 1940 – 24. Okt. 1940
218	Lageberichte Nr.415-Nr.425, 25. Okt. 1940 – 4. Nov. 1940
219	Lageberichte Nr.426-Nr.434, 5. Nov. 1940 – 13. Nov. 1940
220	Luftlageberichte Nr.435-Nr.440, 14. Nov. 1940 – 19. Nov. 1940
221	Luftlageberichte Nr.441-Nr.447, 20. Nov. 1940 – 26. Nov. 1940
222	Luftlageberichte Nr.448-Nr.454, 27. Nov. 1940 – 3. Dez. 1940
223	Luftlageberichte Nr.455-Nr.463, 4. Dez. 1940 – 12. Dez. 1940
224	Luftlageberichte Nr.464-Nr.471, 13. Dez. 1940 – 21. Dez. 1940
225	Luftlageberichte Nr.472-Nr.479, 22. Dez. 1940 – 31. Dez. 1940
226	Luftlageberichte Nr.480-Nr.488, 1. Jan. 1941 – 9. Jan. 1941
227	Luftlageberichte Nr.489-Nr.497, 10. Jan. 1941 – 18. Jan. 1941
228	Luftlageberichte Nr.498-Nr.510, 19. Jan. 1941 – 31. Jan. 1941
229	Luftlageberichte Nr.511-Nr.519, 1. Feb. 1941 – 9. Feb. 1941
230	Luftlageberichte Nr.520-Nr.528, 10. Feb. 1941 – 18. Feb. 1941
231	Luftlageberichte Nr.529-Nr.538, 19. Feb. 1941 – 28. Feb. 1941
232	Luftlageberichte Nr.539-Nr.546, 1. März 1941 – 8. März 1941
233	Luftlageberichte Nr.547-Nr.554, 9. März 1941 – 16. März 1941
234	Luftlageberichte Nr.555-Nr.559, 17. März 1941 – 21 März 1941

RL 2-II GENERALSTAB DER LUFTWAFFE/LUFTWAFFENFÜHRUNGSSTAB	
INV.NR.:	OMSCHRIJVING:
235	Luftlageberichte Nr.560-Nr.562, 22. März 1941 – 24. März 1941
236	Luftlageberichte Nr.563-Nr.569, 25. März 1941 – 31. März 1941
237	Luftlageberichte Nr.570-Nr.575, 1. Apr. 1941 – 6. Apr. 1941
238	Luftlageberichte Nr. 577-Nr. 583, 8. Apr 1941 – 14. Apr. 1941
239	Luftlageberichte Nr.584-Nr.591, 15. Apr. 1941 – 22 Apr. 1941
240	Luftlageberichte Nr.592 – Nr.599, 23. Apr. 1941 – 30. Apr. 1941
241	Luftlageberichte Nr.600 – Nr.605, 1. Mai 1941 – 6. Mai 1941
242	Luftlageberichte Nr.606 – Nr.613, 7. Mai 1941 – 14. Mai 1941
243	Luftlageberichte Nr.614 – Nr.625, 15. Mai 1941 – 26. Mai 1941
244	Luftlageberichte Nr.626 – Nr.637, 27. Mai 1941 – 7.Juni 1941
245	Luftlageberichte Nr.638 – Nr.645, 8. Juni 1941 – 15. Juni 1941
246	Luftlageberichte Nr.646 – Nr.655, 16. Juni 1941 – 25. Juni 1941
247	Luftlageberichte Nr.656 – Nr.660, 26. Juni 1941 – 30. Juni 1941
248	Luftlageberichte Nr.661 – Nr.666, 1. Juli 1941 – 6. Juli 1941
249	Luftlageberichte Nr.667 – Nr.672, 7. Juli 1941 – 12. Juli 1941
250	Luftlageberichte Nr.673 – Nr.678, 13. Juli 1941 – 18. Juli 1941
251	Luftlageberichte Nr.679 – Nr.684, 19. Juli 1941 – 24. Juli 1941
252	Luftlageberichte Nr.685 – Nr.691, 25. Juli 1941 – 31. Juli 1941
253	Luftlageberichte Nr.692 – Nr.700, 1. Aug. 1941 – 9. Aug. 1941
254	Luftlageberichte Nr.701 – Nr.707, 10 .Aug. 1941 – 16. Aug. 1941
255	Luftlageberichte Nr. 708 – Nr.713, 17. Aug. 1941 – 22. Aug. 1941
256	Luftlageberichte Nr.714 – Nr.719, 23. Aug. 1941 – 28. Aug. 1941
257	Luftlageberichte Nr.720 – Nr.725, 29. Aug. 1941 – 3.Sept. 1941
258	Luftlageberichte Nr.726 – Nr.730, 4. Sept. 1941 – 8.Sept. 1941
259	Luftlageberichte Nr.731 – Nr.736, 9. Sept. 1941 – 14. Sept. 1941
260	Luftlageberichte Nr.737 – Nr.742, 15. Sept. 1941 – 20. Sept. 1941
261	Luftlageberichte Nr. 743 – Nr.748, 21. Sept. 1941 – 26. Sept. 1941
262	Luftlageberichte Nr.749 – Nr.754, 27. Sept. 1941 – 2. Okt. 1941
263	Luftlageberichte Nr.755 – Nr.760, 3. Okt. 1941 – 9. Okt. 1941
264	Luftlageberichte Nr.761 – Nr.765, 10 .Okt. 1941 – 14. Okt. 1941
265	Luftlageberichte Nr.766 – Nr.769, 15. Okt. 1941 – 18. Okt. 1941
266	Luftlageberichte Nr.770 – Nr.774, 19. Okt. 1941 – 23. Okt. 1941
267	Luftlageberichte Nr.775 – Nr.778, 24. Okt. 1941 – 28. Okt. 1941
268	Luftlageberichte Nr.779 – Nr.785, 28. Okt. 1941 – 3. Nov. 1941
269	Luftlageberichte Nr.786 – Nr.791, 4. Nov. 1941 – 9. Nov. 1941
1025	Lageberichte Nr.331-Nr.340, 2.- 11. Aug. 1940
1026	Lageberichte Nr.341-Nr.345, 12.- 16. Aug. 1940
1557	Lagebericht Nr. 269, 1. Juni 1940

Nationaal Archief

2.04.53.15 INSPECTIE BESCHERMING BEVOLKING LUCHTAANVALLEN

INV.NR.: OMSCHRIJVING:

69-79	Meldingen en proces-verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten, 1940-1941
78	Noord-Brabant

2.04.110 ARCHIEF KORPS HULPVERLENINGSDIENST VAN HET MINISTERIE BINNENLANDSE ZAKEN 1945-1974

INV.NR.: OMSCHRIJVING:

20	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. Zonder datum.
21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1945-1947.
22	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1957-1959.
27	Register met krantenknipsels inzake ongevallen met oorlogstuig. 1965-1970.
28	Verzameling krantenknipsels inzake de Hulpverleningsdienst. 1947-1970.

2.13.71 ARCHIEVEN VAN HET MINISTERIE VAN DEFENSIE TE LONDEN 1940-1941 - MINISTERIE VAN OORLOG TE LONDEN [1941-1945]; DEPARTEMENT VAN OORLOG: BUREAU LONDEN [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974)

INV.NR.: OMSCHRIJVING:

1788-2107	Rapporten betreffende verdedigingsstelsels in Nederland, 1941-1945
2065	Provincie Noord-Brabant, 1942-1945

2.13.210 MINISTERIE VAN DEFENSIE: COMMISSIE VAN PROEFNEMING

INV.NR.: OMSCHRIJVING:

23	Staten houdende opgaven van plaatsen waar mogelijk onontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn, 1940.
----	--

Nederlands Instituut voor Militaire Historie

409 GEVECHTSVERSLAGEN EN -RAPPORTEN MEI 1940

INV.NR.: OMSCHRIJVING:

IIIe Legerkorps. Ve Divisie. 2^e regiment infanterie

519009	Verslag van de commandant van het 2 ^e regiment infanterie luitenant-kolonel E.H.C. van Gent
519021	Commandant van de mitrailleurcompagnie van het IIe bataljon van het 2 ^e regiment infanterie kapitein P.F.J. Vaessen

IIIe Legerkorps. Ve Divisie. 17^e regiment infanterie

519036	Verslag van waarnemend commandant van het 17 ^e regiment infanterie J.G. van der Veen
591036a	Bevelen en berichten van waarnemend commandant van het 17 ^e regiment infanterie J.G. van der Veen

Troepen in vak Erp

524022	Dagboek en verslag van de commandant van het IIe bataljon van het 17 ^e regiment infanterie kapitein G.J. Klompers
524023	Verslag van de commandant van de 1 ^e compagnie van het IIe bataljon van het 17 ^e regiment infanterie S. Klapwijk

409 GEVECHTSVERSLAGEN EN -RAPPORTEN MEI 1940

INV.NR.:	OMSCHRIJVING:
524024	Verklaring van de commandant van de mitrailleur compagnie van het IIe bataljon van het 17 ^e regiment infanterie kapitein S. Kleinkamer. Bevat tevens verklaringen van dienstplichtig sergeant W.G.L. Wagemakers, vaandrig P. Zeeman, dpl. Sergeant G.J. van Geffen. Tevens gegevens van commandant Maasgrens Vak Roermond, luitenant kolonel J.G.G.M. Hamm
524025	Verslag van de commandant van het IIe bataljon van het 2 ^e regiment infanterie majoor J.F.L. Bruin
524026	Verslag met schets van de commandant van de 2 ^e compagnie van het IIe bataljon van het 2 ^e regiment infanterie
524027	Verslagen, tevens van dienstplichtigen van de commandant van de mitrailleurcompagnie van het IIe bataljon van het 2 ^e regiment infanterie kapitein A.F. Lancker

575 DUITSE VERDEDIGINGSWERKEN EN INUNDATIES VAN NEDERLANDS GRONDGEBIED IN DE OORLOG / RAPPORTEN VAN MILITAIRE AARD VANUIT BEZET NEDERLAND AAN BUREAU INLICHTINGEN LONDEN

INV.NR.:	DATUM:	OMSCHRIJVING:
42	21-04-1942	Bureau Geniezaken Breda. Stellinggedeelte Ve Divisie. Gemeente Veghel, sectie A (blad 4)

NIOD Instituut voor Oorlogs- Holocaust- en Genocidenstudies

077 GENERALKOMMISSARIAT FÜR DAS SICHERHEITSWESEN (HÖHERE SS- UND POLIZEIFÜHRER NORD-WEST), (1938) 1940-1945

INV.NR.:	OMSCHRIJVING:
1328	Dagberichten van de <i>Befehlshaber der Ordnungspolizei</i> Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941
1759	Berichtgevingen betreffende neergelaten vliegtuigen, 1943

216k DEPARTEMENT VAN JUSTITIE, (1935) 1940-1945 (1950)

INV.NR.:	OMSCHRIJVING:
180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en de vondst van niet-ontplofte explosieven, 23 juni 1943 – 28 april 1944.
185	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Echt-Zwolle.
186	Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen.

226B BUREAU INLICHTINGEN – HOOFDBUREAU LONDEN, 1940-1945

INV.NR.:	OMSCHRIJVING:
119	Rapporten en brieven over geallieerde bombardementen, neergestorte vliegtuigen en treinbeschietingen, 27 april 1943 – augustus 1944.
123	Militaire spionagerapporten en situatieschetsen betreffende Nederlandse en Duitse objecten, onder meer van de Geheime Dienst Nederland, april 1943-augustus 1944

226B BUREAU INLICHTINGEN – HOOFDBUREAU LONDEN, 1940-1945

INV.NR.:	OMSCHRIJVING:
124	Militaire spionagerapporten en situatieschetsen betreffende Nederlandse en Duitse objecten, onder meer van de Geheime Dienst Nederland, 27 oktober 1944-14 februari 1945
125	Militaire spionagerapporten en situatieschetsen betreffende Nederlandse en Duitse objecten, onder meer van de Geheime Dienst Nederland, 15 februari-16 april 1945

Openbare bibliotheek Veghel
1569 DOCUMENTATIE VEGHEL

VEGHDOC.065 1	Airborne Veghel 101st Airborne Division; herdenkingsboekje. e.a. 15e jaar herdenking bevrijding, sept. 1944/sept. 1959
VEGHDOC.065 3	september 1944 de slag om de schelde en de zuivering van Noord Brabant; de operaties market en garden; 4 kaartjes militaire manoeuvres, 1944
VEGHDOC.065 5	Amerikaanse parachutisten vchten bij Veghel; art. uit Legerkoerier, september 1955
VEGHDOC.065 6	Screaming Eagle; amerikaans blad november 1954; jan.-febr. 1960 en mart. apr. 1960. (Newsletter), 1954/1960
VEGHDOC.065 9	Diverse gegevens etc. betreffende W.O. II, 1939-1960
VEGHDOC.066 0	101st Airborne Division U.S. Army ("the screaming eagle"); Opgericht 16 augustus 1942. Samengevoegd met de "All-American" Airborne Division, 30 november 1945. Wederom zelfstandig 21 september 1956, Fort Campbell (Kentucky), 1942-1956
VEGHDOC.066 9	De bevrijding van Veghel, J. de Hosson; De belevenissen van onze familie in de laatste oorlogsdagen en kort daarna, Wim van Esch; Hoe de oorlog over Dinther en omgeving kwam, H.C. v.d. Heijden, 1944
VEGHDOC.067 8	Inventaris van dokumenten geschreven en gesproken, betreff Veghel en Veghelaren tijdens WO II, verzameld door dr. F. Govers, dec. 1983
VEGHDOC.069 1	Bevrijding Veghel. Airstrip "Ham" gelegen tussen Veghel en Erp. Amerikaanse Piper Cubs maakten verbindings- en verkenningsvluchten tbv het divisiehoofdkwartier van de 101 Airborne Division tot aan de overplaatsing van deze divisie naar de Betuwe, 1944-1945
VEGHDOC.069 2	Diverse pentekeningen bevrijding Veghel in 1944. (kopieën), 1944-?
VEGHDOC.077 8	Neergestorte vliegtuigen in Veghel, 1940-1945
VEGHDOC.091 4	Het oorlogsverhaal van professor E. Althoff uit Krefeld; zijn avonturen beginnen op 17 sep 1944 te Veghel, 2002
VEGHDOC958	Tweede wereldoorlog 1940-1944; bezetting en bevrijding van Veghel; door J. Lintermans, toen 7 jaar

Semistatisch Archief Ministerie Defensie
ARCHIEF MIJN- EN MUNITIEOPRUIMINGSDIENST (M.M.O.D.)

INV.NR.:	OMSCHRIJVING:
Doos 53	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 53 V t/m W

The National Archives London

AIR 37 AIR MINISTRY: ALLIED EXPEDITIONARY AIR FORCE, LATER SUPREME HEADQUARTERS ALLIED EXPEDITIONARY FORCE (AIR), AND 2ND TACTICAL AIR FORCE: REGISTERED FILES AND REPORTS

INV.NR.: OMSCHRIJVING:

714	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: July.- August 1944
715	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Sept.- Oct. 1944
716	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Nov.- Dec. 1944
717	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Jan.- Feb. 1945
718	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Mar.- May 1945

WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West Europe (British Element): War Diaries, Second World War

INV.NR.: OMSCHRIJVING:

873	44 Royal Tank Regiment, 1944
1253	1 Grenadier Guards, 1944 Jan.-Dec.
1254	2 Grenadier Guards, 1944 Jan.-Dec.

The National Archives and Records Administration

RG407: WORLD WAR II RECORDS THE ADJUDANT GENERAL'S OFFICE: WORLD WAR II – OPERATIONS REPORTS

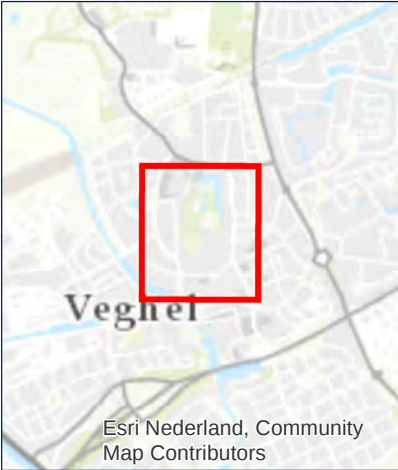
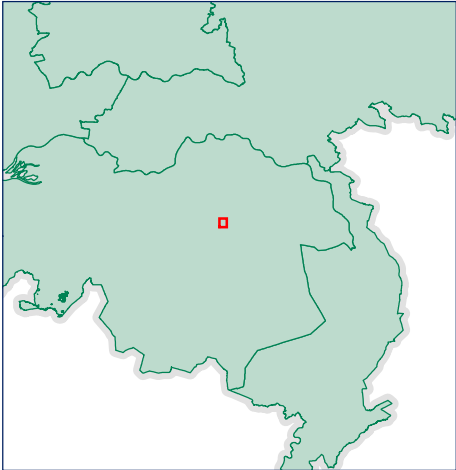
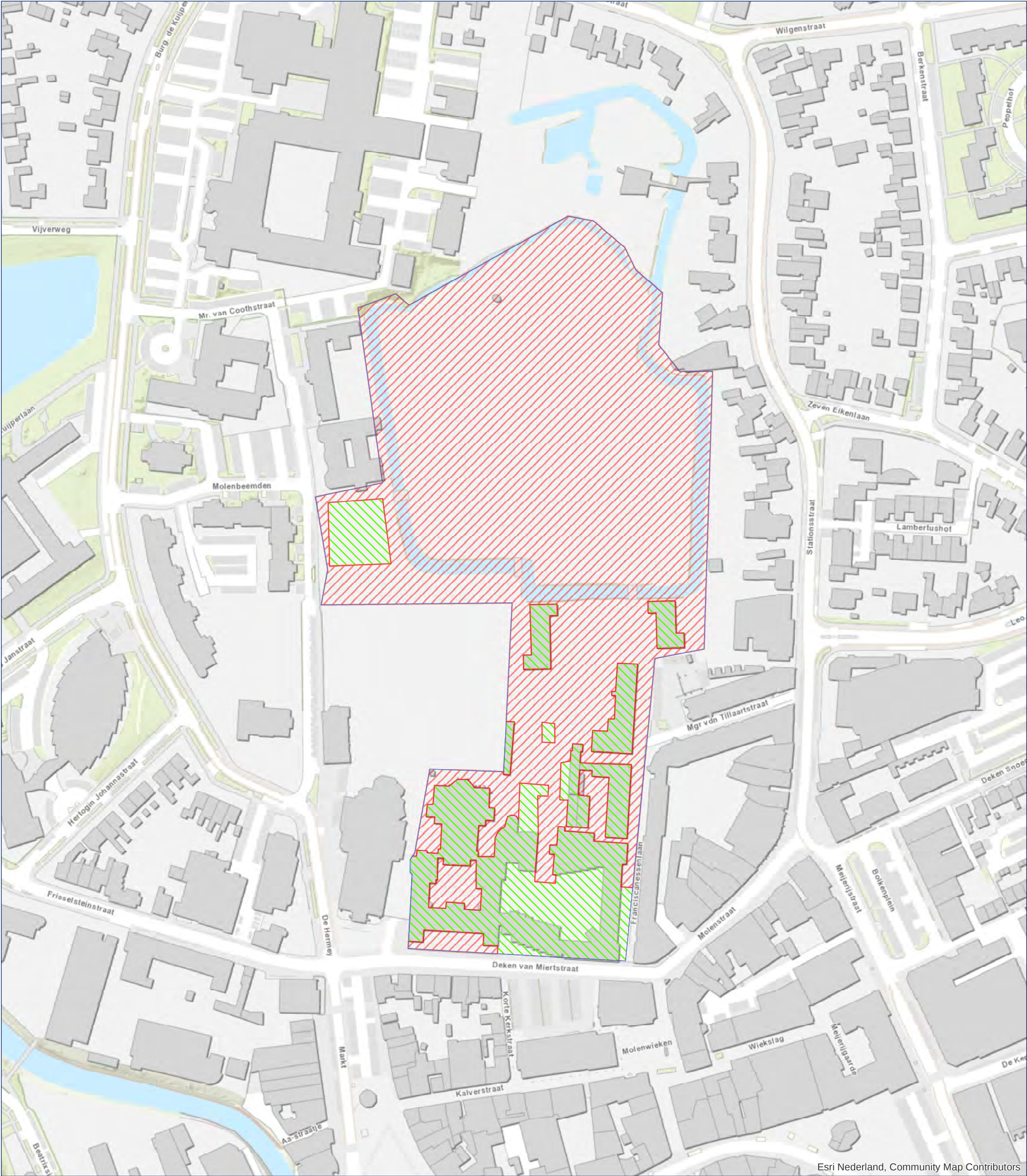
INV.NR.: OMSCHRIJVING:

101st Airborne Division

11752	History (draft) 101st Airborne Division 1942-44
	Historical Reports "Operations – Market" 101st Airborne Division 17-26 sept 44
11753	Operations "Market" 101st Airborne Division 17-27 sept 44
	Reports Operations "Market" 101st Airborne Division 17-27 sept 44
11754	Historical Data 101st Airborne Division June 44 – May 45
	Public Relation Reports – Holland 101st Airborne Division 17 sept – 25 nov 44
11765	Intelligence Summaries (HQ, British Airborne Corps) Market 101st Airborne Division 1944
11771	Overlays & Charts Holland 101st Airborne Division
11772	Maps – Carenton – 101st Airborne Division Jun – Sep 44
	Maps & Overlays (Normandy – England) 101st Airborne Division
11774	G-3 Situation Reports (1-68) Holland 101st Airborne Division 18 sept – 26 nov 1944
11781	After Action Reports Abn AA Bn, 101st Airborne Division 28 sept – 27 nov 44 dec 44 – feb, apr – may 45
	Unit History 101st Airborne Division Artillery 1944
	101st Airborne Division, Artillery after action report, Holland 15 sept – 27 nov 44
11803	Unit History 907th Glider FA Bn Mar 42 – Sep 45
11804	After Action Reports supporting docs, Holland campaigns, 907th Glider FA Bn 101st A/B Div 1944
	After Action Reports 907th Glider FA Bn 15 Sept – 28 Nov 1944
11805	Journals 907 Glider Field Artillery Bn 101st A/B Division 1944

BIJLAGE 6: CE-BODEMBELASTINGKAART

257-018 CE BODEMBELASTINGSKAART

LEGENDA

- Onderzoeksgebied
- Onverdacht
- Verschoten CE

Verdacht in niet-naoorlogs geroerde bodem

DATUM:
16 NOVEMBER 2018
PROJECT NR.:
257-018-VO-01
TEKENING NR.:
257-018-TE-07
OPDRACHTGEVER:
BURO ONTWERP EN OMGEVING
ACCOORD MANAGEMENT:
ING. F. PAS (ALG. DIRECTEUR)
PARAAF:

0 25 50 METERS

SCHAAL: 1:2.000

GETEKEND DOOR: ECG

BEZOEKADRES POSTADRES CONTACTGEGEVENS
Nieuweweg 212 Postbus 332 E-mail: info@ecg-group.nl
6603 BV Wijchen 6500 AH Nijmegen Telefoon: 024-6452409
Copyright 2018 Explosive Clearance Group BV

